
UC-NRLF
$B 136 986

SEAL OF THE UNIVERSITY OF CALIFORNIA
LET THERE BE LIGHT
1868

NB
A·B·NORDISKA·
·BOKHANDELN·
·STOCKHOLM·

GLANSKIS.

KOMEDI I FEM AKTER

AF

FRANS HEDBERG.

STOCKHOLM.
ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

Pris: 1: 50.

GLANSKIS.

KOMEDI I FEM AKTER

AF

FRANS HEDBERG.

STOCKHOLM.
ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

STOCKHOLM.
ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1878.

DE UPPTRÄDANDE:

GUSTAF DEN TREDJE.
HERTIG FREDRIK ADOLF.
ARMFELT.
SCHRÖDERHEIM.
FRU SCHRÖDERHEIM.
AUGUSTA v. STAPELMOHR, hennes brorsdotter.
GREFVE FRITZ PIPER, gardeskapten.
HEDENIUS, läkare.
SOPHIE HAGMAN.
BADIN.
BARON v. NOLCKEN, kungens kammarherre.
v. DÜBEN, hertigens kavaljer.
ANNETTE, fru Schröderheims kammarjungfru.
ANDERS, Schröderheims betjent.
EN HOFLAKEJ.
UPPVAKTANDE VID HOFVET.

Handlingen i Stockholm och vid Drottningholm, hösten 1785.

FÖRSTA AKTEN.

Kungsträdgården i Stockholm, med gångar och parterrer i den gamla franska stilen. Vid sidorna boskéer med bänkar, samt midt på scenen en Diana i marmor, omgifven af buskar och blommor. I fonden, öfver muren, som skymtar fram mellan träden, ser man tornen och den höga takresningen på gamla dramatiska teatern, och längre åt höger en del af nordöstra slottsflygeln. Det är sent på eftermiddagen.

Första scenen.

HERTIGEN. v. DÜBEN

(inkomma från venster i kappor med uppslagna kragar och hattar utan galoner eller prydnader. Drägterna under, enkla; hertigens utan att tillkännage någon högre rang).

HERTIGEN.

Här är platsen.

V. DÜBEN.

Ja, ers höghet.

HERTIGEN.

Här fins ju inte mer än en Diana?

V. DÜBEN.

Vackert så, minsann!

HERTIGEN.

Nå, hon är ju också af marmor!... Tror du att den sköna infinner sig? (Düben höjer på axlarne.) Tror du inte?

V. DÜBEN.

Jo, tyvärr!

HERTIGEN.

Hvad nu?

V. DÜBEN.

Jo, med fara att bli utskrattad af ers höghet, måste jag bekänna att jag börjar få samvetsskrupler.

HERTIGEN.

Öfver hvad?

V. DÜBEN.

Öfver vårt... ja, det vill säga: ers höghets lättsinniga lefverne.

HERTIGEN.

Tartuffe!

V. DÜBEN.

Åh, ers höghet är ingen Orgon!

HERTIGEN.

Seså, skämt apart! Det är möjligt att vi lefva litet lättsinnigt. Men hvad skall en furste göra, när han har den malheuren att vara tredje prinsen?

V. DÜBEN.

Gifta sig och bli lycklig.

HERTIGEN.

Med hvem då?

V. DÜBEN.

Med en furstinna.

HERTIGEN.

Bien merci! Landets lagar hindra mig från att gifta mig med en svensk flicka. Landet får således finna sig i, att jag tar min skada igen.

V. DÜBEN.

Det gör också ers höghet — sans façons!

HERTIGEN.

Blagueur! En gång tänkte också jag allvarligt; Sophie Fersen kan intyga det. Men, om hon också inte gifvit mig en korg, så hade min bror i alla fall hindrat vår förening! Ah, vet du, Düben! det är en afskyvärd sak att vara furste!

V. DÜBEN.

Verkligen?

HERTIGEN.

Voilà la verité! Det fins ett spöke som förstör all hans glädje, kullstörtar alla hans planer: den fördömda hexan etiketten! Den hindrar mig från att ega den qvinna jag älskar; den vill att jag antingen skall gifta mig med någon liten andryg utländsk furstinna, eller också förbli ungkarl och fladdra från blomma till blomma.

V. DÜBEN.

Som en äkta sommarfjäril.

HERTIGEN.

Med granna vingar — och tomt hjerta.

V. DÜBEN.

Ers höghet!

HERTIGEN (fattar hans hand).

Du är min vän, Düben! till dig kan jag säga sådant! — Man anser mig lycklig, man afundas mig, derför att qvinnorna täfla om att behaga mig, och derför att jag begagnar mig af deras fåfänga. Ty, vet du, Düben! det fins ingen af dem som kunnat glömma fursten för älskaren.

V. DÜBEN.

Inte ens . . ? (stannar tvekande.)

HERTIGEN.

Sophie, menar du? (med en axelryckning) Kanhända!

V. DÜBEN.

Vet inte ers höghet det?

HERTIGEN.

Förvånar det dig? Har du lyckats utforska ett qvinnohjerta? — Hon älskar mig, jag henne... men hon tröttar mig ofta nog med sin jalousie och sina fantasier à la Madeleine repentante! Jag tycker inte om bortfärdiga synderskor.

V. DÜBEN.

Uppriktigt?

HERTIGEN.

Jaja!. Förstå mig rätt: någon gång kan det vara rätt pikant. Men beständigt... nej, jag tackar! Kärlekens valspråk är: vive la folie!... Men för att nu tala om det som fört oss hit: vet du, den lilla landtliga skönheten har vraiment förtjusat mig. Hon är mycket pikant!

V. DÜBEN.

Litet landtlolla, tycker jag.

HERTIGEN.

Imposteur! Landtlig oskuld är någonting charmant, så här i hufvudstaden. Vet du något mera om henne?

V. DÜBEN.

Inte jag, men... (ser åt höger) der kommer en figur, som säkert kan meddela närmare underrättelser.

HERTIGEN (ser utåt).

Ah, Badin!... Nå, det var bra!

Andra scenen.

DE FÖRRE. BADIN (från höger).

BADIN.

Högheten redan här? Trodde jag skulle vara först på platsen.

HERTIGEN.

Har du upptäckt något?

BADIN.

Mycket.

HERTIGEN.

Bra?

BADIN.

Illa, höghet.

HERTIGEN.

Har hon rest från staden?

BADIN.

Nej.

HERTIGEN.

Ligger hon sjuk?

BADIN.

Nej.

HERTIGEN.

Hon är väl af god familj?

BADIN.

Ja.

HERTIGEN.

Är hon kanske gift?

BADIN.

Nej.

HERTIGEN.

Men, svara då annat än ja och nej.

BADIN.

Afbryt mig inte då, och låt honom der gå sin väg. (Visar på Düben.)

HERTIGEN.

Behöfs inte ... han är min vän.

BADIN.

Då ska' jag säga högheten en sak så god som två: slå den fångsten ur hågen.

HERTIGEN.

Hvarför det?

BADIN.

För annars får högheten att göra med den, som kan hålla högheten varm.

HERTIGEN.

En karl?

BADIN.

Nej, tvärtom! Ett fruntimmer, qvickare och elakare än fan sjelf ... ett fruntimmer som handterar sjelfva majestätet som en vante ... kort och godt: fru Schröderheim.

HERTIGEN.

Parbleu!

BADIN.

Hon bryr sig litet om höghetens 'parbleu', hon! Som sagdt är: den flickan är bättre bevakad än mången prinsessa nu för tiden. Höll på att få mig en dugtig minnesbeta för min tjenstaktighet.

HERTIGEN.

Låt höra!

BADIN.

Först träffade jag på en gemen bondlurk till betjent, som tog mig för hin håle sjelf, och grep till psalmboken och eldgaffeln för att drifva mig dädan. Sen kom en liten satunge till kammarjungfru, en riktig näbbgädda, som visst inte tog mig för någon djefvul, efter som hon hotade mig med gamla Liljensparren

och hans gossar, i fall jag komme igen en gång till. För det tredje och sista råkade jag ut för frun sjelf, och hon rådde mig att så litet som möjligt göra hennes ringa hus den äran, såvida jag inte "ville som minne derifrån föra med mig nationalkokarden på min svarta rygg" — som hon uttryckte sig!

HERTIGEN (skrattande.)

Det ville jag se!

BADIN.

Tackar! jag ville inte känna det, jag.

HERTIGEN.

Du kom således inte åt att lemna fram min billet-doux?

BADIN.

Jo. Det kom just en liten pojke och lemnade en bukett åt kammarsnärtan, medan jag talte med henne; hon sprang in efter en sexstyfver åt pojken, och under tiden passade jag på att sticka in höghetens biljett bland blommorna, som hon lade från sig på en bänk i farstun.

HERTIGEN.

Charmant! Men från hvem kunde blommorna vara?

V. DÜBEN.

Från någon rival, förmodligen.

BADIN.

Slår in, det.

HERTIGEN.

Hur vet du det?

BADIN.

Låg en annan breflapp förut i buketten, och den stack jag i fickan.

HERTIGEN.

Bravo, Badin! Låt se!

BADIN (lemnar en biljett).

Se der, höghet.

V. DÜBEN.

Det här lofvar något!

HERTIGEN (läser).

"Charmanta förtjuserska!" ... (talar) Platt början! (läser) "Om ni inte vill ha' en medmenniskas, ja än mera: en beundrares död på ert samvete, så infinn er i afton klockan sex i Kungsträdgården vid Dianas staty." (skrattande) Ma foi! superbt! Samma mötesplats som jag; endast en halftimma tidigare! (läser) ... "Kommer ni, skall en person insvept i kappa närma sig er och med låg röst yttra följande ord: 'amour et discretion', och svarar ni då 'pour toujours' så är ingen på jorden mera lycklig än eder enchanterade F. P." ...

BADIN.

Ömt och tillika rörande.

HERTIGEN.

Hvem kan den der F. P. vara? Eh bien, sak samma. Han är duperad, det är nog! (Kastar åt Badin några guldmynt.) Se der!

BADIN.

Gunstig tack! Har högheten annars något på kornet, ä' jag så villig som skyldig ...

HERTIGEN.

Var här i närheten klockan sex, så få vi se.

BADIN.

Skall ske, höghet! (Går till höger.)

Tredje scenen.

HERTIGEN. v. DÜBEN.

HERTIGEN.

Vet du, Düben, jag är riktigt nöjd! (Ser på sitt ur.) Nyss fyra. Hvad ska' vi göra till dess hon blir sex?

DÜBEN.

Hvad säger ers höghet om en promenad utåt Humlegården?

HERTIGEN.

Inte illa! Under vägen kunna vi se efter om min lilla förtjuserska vid balletten är hemma.

DÜBEN.

Ah, ers höghet...

HERTIGEN.

Inga moraler, kära Düben! Tror du inte att jag här om aftonen såg dig vika om hörnet vid lilla Vattugränden med en liten sylfid vid armen, som, om jag inte misstar mig, dansade vid min siréns sida sista gången i Cora och Alonzo?

DÜBEN.

Hvad ska' man göra, ers höghet? Sådan herre, sådan...

HERTIGEN (fattar hans arm och drar honom skrattande med sig).

Utnött, kära Düben! (De gå till venster.)

Fjerde scenen.

HEDENIUS (inkommer långsamt från höger; ser sig omkring som om han sökte någon).

Hvilket underligt lif här i hufvudstaden! Hemma hos oss i Värmland är man också glad; men på ett

helt annat sätt än här, der man tycks leka med allt! (Sätter sig till höger.) Och hvad man blir trött i den stora, förfärliga staden! Hvad allt det här sorlet och bullret göra en stackars främling yr i hufvudet. (Med en suck.) Gud gifve att jag hade allt på det klara och finge resa hem igen till mina smeder och kolare! Men, hvad säger jag? Augusta är ju här! Det är ju för att som min brud kunna hemföra henne, som jag kommit hit! (Efter en paus.) Augusta, ja! Skall hon väl kunna bevara sitt hjerta rent här i nöjenas och förförelsernas hvirfvel? . . . Jag tviflar inte på henne; men ändå önskade jag att hon aldrig lemnat sitt hem! (Man hör ett rop och bullret af röster utanföre till venster.) Hvad är det? Ett fruntimmer, som förföljs af några druckna sjömän. De lymlarne! (Han skyndar ut till venster; man hör buller och rop utanför, derpå tystnad. Om några ögonblick återkommer han, stödjande Sophie Hagman, som har nedfäld florsslöja; han för henne till bänken der han nyss sutit.) Sansa er, min nådiga! de ha redan tagit till flykten!

Femte scenen.

HEDENIUS. SOPHIE HAGMAN.

HEDENIUS.

Seså, jag försäkrar er . . . ni kan vara fullkomligt trygg!

SOPHIE.

Jag tackar er, min herre.

HEDENIUS.

Ingenting att tacka för! Det var ju endast en pligt att . . . men på hvad sätt råkade ni ut för dem?

SOPHIE.

På det enklaste sätt i verlden. Jag steg ur min vagn vid porten och brydde mig inte om att låta min betjent följa mig. När jag kom der nere i allén, mötte sjömännen mig, och som de troligen njutit för mycket af den kungliga svenska nektar, som hans majestät så rikligt låter iskänka åt sina trogna undersåter, så ville de ovilkorligt göra mig sällskap.

HEDENIUS.

Men hvad gör då vakten?

SOPHIE.

Vakten? Den står vid porten och gör honnör för borgardamernas salopper. Hvad bryr den sig om dem som klättra öfver muren?

HEDENIUS.

Det är väl ändå endast det sämre folket, som så der förgår sig mot ett fruntimmer?

SOPHIE (leende).

Min herre är visst resande?

HEDENIUS.

Ja; men hvaraf sluter ni till det?

SOPHIE.

Af er obekantskap med våra Stockholmsförhållanden. Det är annars alltid uppifrån som exemplen komma hos oss; de må vara dåliga eller goda. (Efter en paus.) Kan jag få veta min beskyddares namn?

HEDENIUS.

Gerna. Jag heter Hedenius.

SOPHIE.

Hedenius? Och hvarifrån är ni?

HEDENIUS.

Från Värmland!

SOPHIE.

Men då äro vi ju landsmän!

HEDENIUS.

Verkligen?

SOPHIE.

Ja, jag kände som barn en komminister Hedenius, nära Philipstad. Skulle ni händelsevis vara slägt med honom?

HEDENIUS.

Det var min far!

SOPHIE (med ett utrop).

Ludvig!

HEDENIUS.

Hvad? Ni känner mitt förnamn? Hvem är ni då?

SOPHIE (kastar slöjan tillbaka).

Känner ni inte igen mig?

HEDENIUS (betraktar henne länge).

Nej . . . jo . . . det förefaller mig som om det vore . . . men, det är inte möjligt . . .

SOPHIE.

Jo, det är Sophie!

HEDENIUS (glad, i det han fattar hennes händer).

Sophie? Min lilla lekkamrat . . . är det verkligen du? . . . Men hvad du blifvit vacker och ståtlig! Du ser ju ut som en prinsessa!

SOPHIE (studsande).

Prinsessa?

HEDENIUS.

Men förlåt . . . jag glömde de förändrade tiderna . . . vår barndoms förtroliga benämning passar nu inte

mera... Ni har kanske utbytt ert förra namn mot ett mera lysande,... ett mera aktadt kan ni inte bära; ty er far var en hedersman, huru fattigt det än var för honom.

SOPHIE (afsides).

Min stackars, gamle far! (högt) Nej, jag är ännu ogift, och min barndomsvän skulle göra mig mycket ledsen, om han inte kallade mig du, som förr.

HEDENIUS.

Gerna, kära Sophie! Jaså, du är ännu fri?

SOPHIE.

Ja.

HEDENIUS.

Och du är lycklig?

SOPHIE (ansträngdt).

Ja, mycket lycklig... Ser du inte att jag är glad, att min drägt är lysande? Jag bär juveler på mina händer... du sade nyss sjelf att jag var vacker ... hvad behöfs det väl mera för att vara lycklig?

HEDENIUS.

Du är ännu upprörd efter skrämseln nyss?

SOPHIE.

Nej! jag är nu alldeles lugn. Men, låt oss tala om dig. Du är en aktad och kunnig man... en man i staten... inte sant?

HEDENIUS.

Ja, om en fattig bruksläkare kan kallas så.

SOPHIE.

Du är läkare? Det är ett vackert kall.

HEDENIUS.

Jag älskar det också med lif och själ. Men det hindrar mig inte från att ha' många bekymmer, och

jag har just rest upp till Stockholm för att söka ett bättre bröd än mitt nuvarande.

SOPHIE (lifligt).

Och det skall du få... det lofvar jag dig!

HEDENIUS (leende).

Kära barn! hvad kan du göra vid det?

SOPHIE (lätt förvirrad).

Det är sant... min vänskap kom mig att glömma ...att jag ingenting förmår!

HEDENIUS.

Tack, Sophie! Jag skulle ingenting ha emot att du vore en mäktig fée, som bara behöfde höja ditt trollspö, för att göra andra lyckliga. Ty ser du, det är också något annat som beror af att jag får mig en bättre syssla.

SOPHIE.

Och det är?

HEDENIUS.

Mitt giftermål.

SOPHIE.

Du är således kär?... Och i hvem?

HEDENIUS.

I en fattig, men förtjusande flicka af god familj ...och just det sednare utgör min största sorg; ty vore hon bara af samma stånd som jag sjelf...

SOPHIE.

Hon är således af adel?

HEDENIUS.

Ja, gudnås... hon är fru Schröderheims brorsdotter.

SOPHIE.

Fröken Stapelmohr? Den unga Värmlandsskönheten, som hela staden talar om?

HEDENIUS (oroligt).

Talar man om henne?

SOPHIE.

Man är alldeles förtjust i henne. Hennes rykte har spridt sig ända upp till hofvet, och det sägs att hon skall presenteras der.

HEDENIUS (oroligare).

På hofvet?

SOPHIE (leende).

Ja, der ä' unga skönheter alltid välkomna. Det är visserligen en hal is för en ung flicka att stiga på; men så är den också lysande, som all glanskis.

HEDENIUS.

Men säg mig ... hur vet du ...

SOPHIE (på nytt leende).

Mången obetydligare person än jag har sina försänkningar deruppe! (Efter ett ögonblicks paus.) Vill du göra mig bekant med din unga fästmö?

HEDENIUS.

Gerna. Jag hoppas att om en stund få träffa henne här ... ty jag har ännu inte hunnit bli presenterad för hennes slägtingar.

SOPHIE.

Så mycket bättre ... jag skall kanske kunna bli er till något gagn! (Ser utåt höger, och fäller hastigt ner sin slöja.) Hvad ser jag? Han här.

HEDENIUS.

Hvad fattas dig?

SOPHIE.

Ingenting! (afsides) Om jag skulle begagna mig af tillfället? Ja, hvarför inte! (Kastar åter tillbaka slöjan, och säger, i det hon visar åt höger.) Här kommer någon, som jag vill presentera dig för!

HEDENIUS.

Och det är?

SOPHIE.

Tyst! (De draga sig åt höger.)

Sjette scenen.

DE FÖRRE. KUNGEN och ARMFELT (arm i arm från venster, insvepta i kappor och med runda hattar utan rangtecken, inkomma i samtal).

KUNGEN.

Du tror då, Mauritz, att hon skulle pryda mitt hof?

ARMFELT.

Ja, sire! Hon är charmant. Och hon skulle framför allt bli en ypperlig acqvisition för ers majestäts teater på Drottningholm, som complett ingénue.

KUNGEN (leende).

Ma foi, verkligen? Men huru länge?

ARMFELT.

Hvem kan ansvara för sådant, ers majestät?

KUNGEN.

Nej! så mycket mera som du sjelf tycks vara hågad att ta dig an den lilla! (Blir varse Hedenius och Sophie.) Mais voilà! Ett älskande par! Ah! man har hemliga möten i Kungsträdgården? Mina tröga svenskar börja få seder!

ARMFELT.

Tack vare ers majestät, den store instruktören!

KUNGEN (svänger sig om på klacken).

Som har så utmärkta sous-chefer! Men låt oss gå närmare!... Ah! hvad ser jag?

SOPHIE (med en djup nigning).

Ers majestät!

ARMFELT (afsides).

Hertigens älskarinna!

HEDENIUS (häpen).

Kungen!

KUNGEN (leende i det han för Sophie litet åt sidan).

Ah, ma belle, hvad ska' det heta? Ett möte med en vacker ung man... hvad skall min bror säga?

SOPHIE.

Ers majestät! mötet var helt och hållet tillfälligt. Jag har här träffat en barndomsvän, som räddat mig från att bli' förolämpad af ett par druckna sjömän.

KUNGEN.

Ni har alltid varit ett fruntimmer med hufvud, ma chère! Således en riddare sans peur et sans reproche! (Till Hedenius.) Det fägnar mig, min unge vän, att ni tagit parti för en dame, som jag mycket värderar.

HEDENIUS (stammande).

Ers... ers majestät...

KUNGEN.

Hvem är den unge mannen?

SOPHIE.

Ers majestät tillåter således att jag får föreställa honom för konungen?

SEAL OF THE UNIVERSITY OF CALIFORNIA
LET THERE BE LIGHT
1868

HEDENIUS.

Af nåd, ers majestät! det måste tills vidare för- 'i min hemlighet.

KUNGEN.

Ah! de la discretion? Bra, min unge vän! Jag vill e till hvad jag kan göra för er. (Till Sophie.) Glöm ·nte, ma chère, att vid tillfälle påminna mig om er rotegé.

SOPHIE.

Ers majestät är allt för nådig ...

KUNGEN (halfhögt).

Jag är allt för öm om min brors lycka, för att nte ju förr desto hellre göra den der ungdomsvännen oskadlig. Au revoir, ma toute belle! (Nickar vänligt åt Hedenius.) Ni skall få höra af mig, doktor! (Fattar Armfelts arm.) Kom, Mauritz! vi göra ett slag framåt Arsenalen, innan vi fara ut till Haga.

ARMFELT (som under tiden gått fram och tillbaka i fonden).

Vill inte ers majestät afvakta skymningen? Jag tror mig vara säker om att den lilla kommer.

KUNGEN.

Vi få se! Hon måste vara ett underbarn, som så kunnat enchantera dig — enchanteur de tous les femmes! (De gå till höger.)

Sjunde scenen.

SOPHIE. HEDENIUS.

SOPHIE.

Nå, var det inte ett lyckligt möte?

KUNGEN.

Foi de gentilhomme! Jag ber er derom.

SOPHIE.

Jag vågar då i ers majestäts nådiga åtanka innesluta min barndomsvän, bruksläkaren Hedenius från Värmland, som brinner af begär att få bevisa ers majestät sitt nit och sin undersåtliga trohet.

HEDENIUS (repar mod).

Gud gifve att jag kunde det, så som jag af hela mitt hjerta önskar.

KUNGEN.

Bra! Blif en utmärkt läkare, och ni tjenar då både mig och ert land. (Till Sophie.) Men, hvad gälde samtalet då vi så olägligt afbröto er?

SOPHIE.

Min barndomsvän talade med mig om sina bekymmer.

HEDENIUS (sakta).

Men, Sophie...

SOPHIE (tyst).

Tyst! (högt) Han är nemligen kär och önskar ingenting högre än att få gifta sig; men tyvärr kan han det inte af brist på en förmånligare syssla.

HEDENIUS.

Ers majestät... värdigas vara öfvertygad om...

KUNGEN.

Att la belle Sophie talar sanning? Ja, det tviflar jag visst inte på. (Till Sophie.) Och föremålet för hans ömma låga...

SOPHIE.

Är...

HEDENIUS.

Af nåd, ers majestät! det måste tills vidare förbli min hemlighet.

KUNGEN.

Ah! de la discretion? Bra, min unge vän! Jag vill se till hvad jag kan göra för er. (Till Sophie.) Glöm inte, ma chère, att vid tillfälle påminna mig om er protegé.

SOPHIE.

Ers majestät är allt för nådig...

KUNGEN (halfhögt).

Jag är allt för öm om min brors lycka, för att inte ju förr desto hellre göra den der ungdomsvännen oskadlig. Au revoir, ma toute belle! (Nickar vänligt åt Hedenius.) Ni skall få höra af mig, doktor! (Fattar Armfelts arm.) Kom, Mauritz! vi göra ett slag framåt Arsenalen, innan vi fara ut till Haga.

ARMFELT (som under tiden gått fram och tillbaka i fonden).

Vill inte ers majestät afvakta skymningen? Jag tror mig vara säker om att den lilla kommer.

KUNGEN.

Vi få se! Hon måste vara ett underbarn, som så kunnat enchantera dig — enchanteur de tous les femmes! (De gå till höger.)

Sjunde scenen.

SOPHIE. HEDENIUS.

SOPHIE.

Nå, var det inte ett lyckligt möte?

HEDENIUS.

Jo i sanning! Men jag har ännu inte återkommit från min förvåning. Hur kan du känna kungen?

SOPHIE (afsides).

Ah! jag oförsigtiga! (högt) Helt naturligt. Jag är ju anställd vid hofvet.

HEDENIUS.

Du?

SOPHIE.

Ja ... som kammarfru hos prinsessan.

HEDENIUS.

Då blir mig allt klart! Men hur har du, en fattig flicka ...

SOPHIE.

Kunnat få en sådan plats, menar du! Det skulle bli alldeles för långt att berätta här; men sedan ...

HEDENIUS (med en forskande blick).

Och du har kunnat gå på denna glanskis ... utan att halka?

SOPHIE.

Ja, som du ser! ... Men låt oss tala om dig! Din lycka är nu gjord. Kungen har blifvit gjord uppmärksam på dig, det är allt som behöfs. Jag skall nog sörja för att han inte glömmer dig.

HEDENIUS.

Du förmår således något hos kungen?

SOPHIE (undvikande).

Hans syster, prinsessan, förmår mycket — och jag är ju hennes kammarfru.

HEDENIUS (tveksamt).

Ja, det är sant!

SOPHIE.

Du säger det der så underligt. Tror du mig inte?

HEDENIUS (varmt, i det han trycker hennes hand).

Jo...jo!...men man har sagt mig att det fins så mycket bedrägeri och så mycket lysande elände vid ett hof... Dock, hvarför mera tänka på det! Om Augusta kom snart, så att jag finge göra dig bekant med henne.

SOPHIE (visar åt venster).

Der borta i allén ser jag ett fruntimmer, som tycks leta efter någon. Hon har sin kammarjungfru med sig, och efter dem går en betjent.

HEDENIUS (lifligt).

Det är hon! Jag springer emot henne! (Skyndar ut till venster).

Åttonde scenen.

SOPHIE.

Hur plågsamt att nödgas bedraga min barndomsvän! Men för hans egen skull måste jag det ju. Hur skulle jag annars kunna bistå dem? Han skulle aldrig tillåta att hertigens väninna finge trycka hans fästmös hand... Väninna?... Nu först känner jag rätt det förnedrande i denna ställning, som så mången afundas mig! Anblicken af min barndoms lekkamrat har väckt alla mina bleknade minnen från en bättre tid till lif igen! Nu först inser jag hela djupet af mitt fall! (Sjunker ned på bänken till höger.)

Nionde scenen.

DEN FÖRRA. HEDENIUS, AUGUSTA, ANNETTE och ANDERS (från venster).

AUGUSTA (vid Hedenii arm, medan Annette och Anders stanna i bakgrunden).

Jaså, herr doktorn tror inte att en ung flicka kan tänka på annat än honom, när hon första gången är i hufvudstaden? Hm! en friare från landet, som till på köpet understår sig att göra förebråelser.

HEDENIUS.

Augusta! hur kan du ha' hjerta att vara stygg emot mig efter så lång skilsmessa?

AUGUSTA.

Vill du att jag skall ha' hjerta till det ena, så får du också hålla till godo med det andra! (Med hastig öfvergång.) Ack, så roligt att få träffa dig, snälla Ludvig!

HEDENIUS.

Nu känner jag igen *min* Augusta!

AUGUSTA.

Nå det var då väl att herr doktorn fick sin syn igen! (Blir varse Sophie, som under tiden stigit upp.) Nej, se då, Ludvig! ett så vackert fruntimmer! (Förtroligt och naivt.) Hon är bestämdt mycket vackrare än jag?

HEDENIUS (leende).

Tror du?

AUGUSTA.

Ja, jag är mycket rädd för det!... Hvem kan hon vara?

HEDENIUS.

Det skall du strax få veta! (För henne fram till Sophie.) Här får jag presentera min fästmö, fröken

Augusta von Stapelmohr — min barndomsvän, mamsell Sophie Hagman.

SOPHIE.

Min fröken!

AUGUSTA.

Mamsell! (Till Hedenius.) Är det den lilla flickan, som du så ofta talat om, och som försvann från dina föräldrars hus?

HEDENIUS.

Ja, och som jag nyss återfunnit här.

AUGUSTA (räcker Sophie vänligt handen).

Hvad det gläder mig! Vi ska' nog bli goda vänner — inte sannt? Mycket goda vänner!

SOPHIE.

Af allt mitt hjerta! Men jag är bara en stackars ofrälse flicka, utan namn...

AUGUSTA (skrattande).

Hvad är då jag? En fattig fröken, som från mitt tionde år fått äta nådebröd hos rika slägtingar. Ack vet ni, det var ett hårdt bröd mången gång. Och att jag kunnat bevara mitt glada lynne, mitt hopp och mina ungdomsdrömmar — för det har jag den här trumpne herrn att tacka. (Innerligt) Han började med att vara min lärare, sedan blef han min ende och bäste vän, och nu... (åter muntert) ja! nu är han en svartsjuk älskare, som ändå är nog artig att i de finaste buketter sända mig biljetter sådana som den här! (Visar en liten biljett.)

HEDENIUS.

Hvad menar du?

AUGUSTA (räcker honom, skälmaktigt hotande, den uppvikta biljetten).

Har herr doktorn kanske inte skrifvit den här?

HEDENIUS (tar den).

Jag begriper inte ett ord. (Läser under det följande.)

AUGUSTA (till Sophie).

Så han kan förställa sig. Vi kommo i förrgår öfverens om att träffas här i qväll, och ända skrifver han i dag en biljett i mycket kuriösa ordalag.

HEDENIUS (häftigt).

Detta har jag inte skrifvit!

AUGUSTA.

Hur kom den då in i buketten du sände mig?

HEDENIUS.

Jag har inte skickat dig någon bukett.

AUGUSTA.

Inte?

SOPHIE.

Hvem tog emot buketten?

AUGUSTA.

Det gjorde Annette.

SOPHIE.

Får jag göra henne några frågor?

AUGUSTA.

Mycket gerna! -- Kom hit, Annette!

SOPHIE (till Annette).

Hvem lemnade fram den der buketten?

ANNETTE.

En liten gosse.

HEDENIUS.

Var ingen annan närvarande?

ANNETTE.

Nej, herr doktor!

SOPHIE.

Ingen alls?

ANDERS (stiger fram och bockar sig förläget).

Ber så myckét om commission att jag lägger mig i det hära! Men si, Annette har sånt hönsminne, med respekt till sägandes! (Till Annette.) Mins hon inte... (ser sig rädd omkring) att den der svarte fulingen var inne på gåln?

ANNETTE.

Ja, min själ var det inte så rätt!

HEDENIUS.

Nå, vidare?

SOPHIE (leende).

Det var ju *jag*, som skulle få fråga?

HEDENIUS.

Ja förlåt... men...

AUGUSTA.

Det går mycket fortare... du är så häftig, snälla Ludvig!

SOPHIE (till Annette).

Låt mig nu få höra altsammans.

ANNETTE.

Jo, det var så, att när gossen kom...

ANDERS.

Jaha, så höll jag på att sopa porten, och då kände jag att någon slog te' mig på axeln — men si, det var inte något menskligt slag, inte, — men i alla fall så vände jag mig om, och...

ANNETTE.

Då kom jag just ner ifrån fröken...

HEDENIUS.

En i sender.

ANDERS.

Ja det är nog reson det, herr doktare. Tyst hon, Annette. Nå, som jag vänder mig om, så står der en svarter sate midt för mig, och grina så oregerligt, så jag skrek te' och tappte qvasten.

ANNETTE.

Och han frågte efter fröken . . .

ANDERS.

Gjorde jag? Nej, det var ju den svarte, det! Och han ville prompt att jag skulle ta' emot en breflapp till fröken, — men som jag gaf mig hin på att det var den onde sjelf, så repa jag mod och sprang in efter eldgaffeln och psalmboka, för te' lägga dem i kors i porten; men som han fick se psalmboka så slog han te' ett illande flatskratt och flög ut genom bakporten, och det så det stod en lång eldqvast efter honom.

ANNETTE.

Ahnej, Anders är tokig. Han var qvar på gåln när jag sprang in efter en slant åt gossen, som jag trodde kom ifrån doktorn.

SOPHIE.

Tog du då buketten med dig?

ANNETTE.

Nej, jag var rädd att möta hennes nåd, och derför lade jag den på en bänk i farstun, medan jag sprang in efter slanten. När jag sen kom ut var den svarte borta.

ANDERS.

Ja, jag sa' ju det. Han flög ut genom bakporten.

SOPHIE (för sig).

Jag är säker på att det var Badin! (Till Hedenius.) Får jag se biljetten?

HEDENIUS (lemnar henne den).

Gerna.

AUGUSTA.

Det här gör mig riktigt orolig.

ANDERS.

Ja, jag har mått underligt i kroppen ända sen.

HEDENIUS (till Augusta).

Var lugn! Det är något misstag!

SOPHIE (afsides).

Hans stil! (Läser hastigt och med upprörd ton.) “Förtjuserska! Om ni inte är lika grym som skön, så låt er suckande Corydon få träffa er i qväll klockan half sju i Kungsträdgården, vid Dianas staty. Min lösen är: ‘förtjuserska‘, måtte edert svar bli det gudomliga ordet: ‘hoppas‘. Jag kysser redan i tankarne edra gudomliga händer.“ . . . (Kramar ihop biljetten.) Han vill således bedra mig! Men vänta bara! ni skall inte dö i synden, ers höghet!

HEDENIUS.

Nå Sophie — kan du gissa till författaren?

SOPHIE.

Jag tror det, och det fins ett sätt att afslöja honom.

AUGUSTA.

Och det vore?

SOPHIE.

Att jag . . . men tyst! någon kommer hitåt! Låt oss uppsöka en mera aflägsen plats, så skall jag säga er hvad jag ämnar göra.

HEDENIUS.

Ja, låt oss gå.

AUGUSTA.

Hur skall det här sluta?

SOPHIE.

Som jag hoppas: till skam och skada för bref-skrifvaren! (De gå alla till höger.)

Tionde scenen.

FRITZ PIPER (från fonden).

Klockan slår strax sex... skall hon väl komma? Bah! hvarför inte? Alla qvinnor äro fåfänga, och kunna sällan motstå fagra ord från en officers mund. Och dessutom... parôle d'honneur! jag är kär som en galning... kärare än jag någonsin förut varit! Bara nu Fortuna är med mig, så att jag inte blir störd. (Ser sig omkring.) Ah! för tusan! der komma ju två figurer hitåt. Det är bäst att jag gömmer mig, tills de hunnit gå förbi. (Går in i boskén till venster. Klockan slår sex i Jakobs kyrktorn.)

Elfte scenen.

DEN FÖRRE. HERTIGEN och DÜBEN (från venster).

HERTIGEN.

Nå hvad tror du, kära Düben? Månne herr F. P. infunnit sig?

DÜBEN.

Få se! Hon slog nu sex.

HERTIGEN.

Det skall roa mig mycket att få göra den junkerns connaissans! Låt oss medan vi vänta sätta oss litet derinne i boskén... promenaden har gjort mig trött!

DÜBEN.

Som ers höghet befaller! (De gå åt venstra boskén.)

HERTIGEN.

Ah! här är upptaget! (Höjer rösten.) Hvem der?

PIPER (inifrån).

En som hvilar sig! — Hvem frågar?

HERTIGEN.

En som *vill* hvila sig!

DÜBEN.

Jag tycker mig känna igen rösten.

HERTIGEN.

Jag också!

PIPER (för sig).

Den der stämman har jag hört förr!

HERTIGEN (befallande).

Stig ut, min herre, så att jag får se hvem ni är.

PIPER (kommer ut).

Och hvem är ni, som . . . (Känner igen hertigen.) Ah! ers kunglig höghet!

HERTIGEN.

Piper? Det var en autre chose! Hvad gör ni här, bästa grefve?

PIPER.

Jag kom ifrån en promenad och ville hvila litet, Och ers höghet?

HERTIGEN.

Hade precis samma ärende.

PIPER (afsides).

Måtte fan ta' honom! (Högt.) Jag väntade mig inte en så glad öfverraskning.

HERTIGEN.

Hör på grefve! Ni är sjelf en lustig ture! Jag vill omtala för er ett muntert puts, som jag i dag

spelat en suckande Celadon. Och om ni dröjer en stund, skall ni sjelf få se honom.

PIPER.

Verkligen?

DÜBEN (sakta).

Försigtigt, ers höghet!

HERTIGEN.

Tyst du, Düben! Det skall säkert roa grefven ofantligt och kanske han kan säga oss hvem den der mystiske herr F. P. kan vara.

PIPER (häftigt).

F. P.?

HERTIGEN.

Hvarför så häftigt?

PIPER (med tvunget skratt).

Jag häftig? Visst inte! Det föreföll mig bara litet kuriöst, ty det är ju mina initialer.

HERTIGEN.

Vraiment, oui! Fritz Piper... F. P. det slår in! (Sakta till Düben.) Om det vore han?

DÜBEN (likaså).

Mycket troligt!

HERTIGEN (som förut).

Vi få se!

PIPER (för sig).

Jag måste vara på min vakt!

HERTIGEN.

Nu till historien! Herr F. P. har skrifvit en mycket platt biljett till en ung flicka och bedt henne om ett möte just här, klockan sex i qväll. Troligen kommer han hit om en stund, ty han kan naturligtvis inte ana att biljetten är i min ficka, och att den sköna följaktligen inte kommer.

PIPER (afsides).

Fördömdt!

HERTIGEN.

Hvad säger ni om en sådan coup de main? Är den inte mästerlig?

PIPER.

Charmant! Men dermed är det väl inte slut?

HERTIGEN.

Pas du tout! Det bästa af alltsammans är att flickan i stället kommer half sju och då är det jag, som intar F. P:s plats för att rädda det stackars barnet från att bli komprometterad af en galenpanna.

PIPER (ironiskt).

Och i stället få det moraliska stödet af ers höghets oegennyttiga beskydd?

HERTIGEN.

Alldeles ja!

PIPER.

Hon är i sanning att lyckönska, och jag aflägsnar mig för att inte korsa ers höghets menniskoälskande planer.

HERTIGEN (till Düben).

Det är han! Han är ursinnig! (Högt.) Adjö, bästa grefve! Om ni händelsevis skulle få tag i den der F. P., så glöm inte att berätta historien.

PIPER.

Visst inte..: så mycket mer som den troligen ännu inte är slut! Har ers höghet för öfrigt något att befalla?

HERTIGEN.

Nej, mon cher comte! Nu går jag in och hvilar mig! Kom, Düben! (Går skrattande in i boskén till venster, följd af Düben.)

PIPER (för sig).

Det här skall ni få betala, min hertig! Jag skyndar genast till Schröderheims och varnar dem för edra kungliga planer! (Ämnar gå till höger.)

Tolfte scenen.

DE FÖRRE. SOPHIE HAGMAN, ANNETTE och ANDERS (från höger; Sophie i Augustas hatt och kappa, och med nedfäld slöja).

PIPER.

Ah, det är hon! (Går förbi henne och hviskar sakta.) Akta er, min fröken! man har lagt ut en snara för er!

SOPHIE (sakta).

Var lugn, herr grefve!

PIPER (häpen).

Ah! denna röst! Och hertigen der?... (Slår sig för pannan och brister ut i ett skratt som han genast qväfver.) Åh! jag är hämnad, jag är hämnad! (Skyndar ut till venster.)

Trettonde scenen.

DE FÖRRE (utom Piper).

HERTIGEN (i bersån).

Jag tyckte mig höra ett skratt!

DÜBEN.

Ja, jag också!

HERTIGEN.

Se efter om han aflägsnat sig.

DÜBEN (tittar ut.)

Ja, ers höghet! Men hvad ser jag... en dame!

HERTIGEN.

Redan? (Går hastigt ut och närmar sig Sophie, som stannat till höger. Düben blir qvar vid bersån. Annette och Anders stå midt på scenen.) Hon kom i god tid!

SOPHIE (afsides).

Måtte jag kunna beherska mig!

HERTIGEN (halfhögt).

"Förtjuserska!"

SOPHIE (sakta).

"Hoppas!"

HERTIGEN (bjuder henne sin arm, som hon mottar).

Jag finner inte ord för min lycka... min hänförelse... (Talar sakta med henne, under det att de gå fram och tillbaka uppåt fonden.)

ANDERS (sakta till Annette).

Går det här väl, då har jag orätt.

ANNETTE.

Tyst han! det går nog.

Fjortonde scenen.

DE FÖRRE. BADIN.

BADIN (inkommer sakta från venster och uppfattar med en blick ställningen).

Allt i ordning ser jag! (Sakta till Düben.) Höghetens vagn väntar utanför porten åt Arsenalsgatan!

DÜBEN.

Det är bra! (Ger hertigen en vink.)

HERTIGEN.

Får jag erbjuda er en plats i min vagn?

SOPHIE (sakta).

Jag vågar inte.

HERTIGEN.

Hvad fruktar ni? Var försäkrad om min eviga kärlek!

SOPHIE.

Eviga?

HERTIGEN.

Jag svär er det! (Afsides i det han med halft våld för henne med sig ut till höger.) Hon är min!

SOPHIE (afsides).

Vänta, trolöse! (De gå.)

DÜBEN.

Hon följer honom. Sådana äro de alla! (Går till venster.)

BADIN.

Präktig historia för majestätet! (Smyger sig midt öfver scenen för att gå ut till höger; men då han får se Annette och Anders, som under tiden dragit sig nedåt scenen, sticker han hufvudet emellan dem och säger med ett grin.) God natt! Hälsa hem!

ANDERS (med ett skutt af förskräckelse).

Aj! hin håle lifs lefvande igen! (Drar Annette med sig ut till venster.)

BADIN (skrattande).

Hörs att den der inte är vid hofvet: der tror man hvarken på Gud — eller hin håle! (Går till höger.)

ANDRA AKTEN.

Hertigens kabinett, åttkantigt, heltäckt, med dyrbar och smakfull möblering i tidens stil. I fonden mellan dörrarne en spisel med spegel och på afsatsen en dyrbar klocka. Statyetter och konstföremål, dels på konsoller å väggarne, dels på små bord och hyllor. Till venster en kåsös, och framför den ett bord med böcker och planscher. Det är andra dagens förmiddag.

Första scenen.

HERTIGEN (i morgondrägt, halfligger på kåsösen till venster; läser tankspridd i en bok, som han efter ett ögonblick förtretad kastar ifrån sig på bordet).

Chevalier Faublas är odräglig i dag! (Efter en paus, i det han reser sig upp i sittande ställning.) Kan man tänka sig ett horriblare misstag! Hvar hade jag mina ögon? Jag sitter hela vägen i min vagn alldeles charmerad, jag trycker den allra finaste lilla hand . . . man trycker min tillbaka . . . jag slår min arm kring ett förtjusande lif . . . inte heller det opponerar man sig öfver . . . och när jag kommer hit in i mitt kabinett och min sköna eröfring lyfter upp sin voile — hvem får jag se? Min egen älskarinna! Kan man tänka sig ett abomi-

nablare misstag? — Och sedan, alla dessa reprocher, alla dessa nervattacker och tårar... Ah, mon Dieu! que c'était fatiguant, tout cela! (Stiger upp och går fram och åter.) Och Sophie har rätt! Jag har inte den ringaste ursäkt att komma med; inte det minsta fel i samma väg att förebrå henne. Om jag bara finge nys om den allra obetydligaste lilla otrohet. Men till råga på min otur, är hon mig fullkomligt trogen och det gör mig förtviflad! (Otåligt.) Hvad gör då Düben? (Ringer häftigt.)

EN LAKEJ (från fonden).

Hvad befaller ers kunglig höghet?

HERTIGEN.

Hvar är Düben?

LAKEJEN.

Ännu inte återkommen.

HERTIGEN.

Det är bra! (Lakejen går.) Hur skall jag kunna försona henne? Ty det är visst sannt att det amuserar mig att fladdra litet — men Sophie älskar mig uppriktigt! Stackars liten! hon har uppoffrat mycket för min skull, och parbleu! jag kan inte låta adorera mig utan att sjelf bli kär! Dessutom är jag, som andra, slaf af vanan och jag vill inte bryta med henne. Maudite affaire! Jag ville ge hundra dukater, om jag hade den ogjord!

Andra scenen.

HERTIGEN. BADIN.

BADIN (sticker in hufvudet genom venstra fonddörren).

Har högheten tid?

HERTIGEN.

Åhja! kom in!

BADIN (bugar sig med ett grin).

Gratulerar!

HERTIGEN (ond).

Slyngel!

BADIN (som förut).

Har högheten sofvit godt i natt?

HERTIGEN.

Fan heller!

BADIN (som förut).

Gratulerar!

HERTIGEN.

Skurk! . . . men det är sannt! . . . du vet inte . . .

BADIN.

Hvad då?

HERTIGEN.

Det är detsamma.

BADIN.

Såg henne stiga in i vagnen! Hvilken fot!

HERTIGEN.

Ja . . . åhja!

BADIN.

Och hvad qvicka frun ska' bli ursinnig! Så mycket mer, som . . . ska' jag säga det?

HERTIGEN.

Ja, säg ut!

BADIN.

Som hon lär vilja göra henne till grefvinna Piper.

HERTIGEN.

Verkligen?

BADIN (med ett grin).

Men det är väl inte för sent ännu.

HERTIGEN.

Nej, visst inte! Badin! vill du förtjena tio dukater?

BADIN.

Säger aldrig nej!

HERTIGEN.

Tio — om du misslyckas! Lyckas du, så får du tjugo!

BADIN.

Då lyckas jag!

HERTIGEN.

Har du hört om Sophie har någon beundrare?

BADIN.

Hvilken Sophie? Höghetens syster eller höghetens . . .

HERTIGEN.

Slyngel!

BADIN.

Godt! då vet jag hvem det är frågan om.

HERTIGEN.

Vet du något?

BADIN.

Ingenting att tala om.

HERTIGEN.

Skaffa mig reda på något . . . det allra minsta — och du har genast dina tjugo dukater.

BADIN.

Nej tack!

HERTIGEN.

Vill du inte?

BADIN.

Aktar mig visligen! Jag skaffar notiser — hon säger nej och gråter en vers, och högheten blir arg på mig . . . tackar! känner till det der!

HERTIGEN.

Dumheter! Om du skaffar mig säkra sådana, så gör du mig den största tjenst i verlden. Begriper du nu?

BADIN (slugt).

Står det så till? Har högheten brådtom?

HERTIGEN.

Jag ger dig en timma.

BADIN.

Så litet. Då behöfs det mynt.

HERTIGEN.

Här har du de tio dukaterna. Lika många när du ger mig *säkra* underrättelser.

BADIN.

Vill högheten ha' bevis också?

HERTIGEN.

Klara och tydliga.

BADIN.

Då kostar det fem och tjugo!

HERTIGEN (häftigt).

Du förtjenade att få dem på...

BADIN.

Pass vackert! Då låter jag bli!

HERTIGEN.

Du ska' få dem.

BADIN.

I handom?

HERTIGEN.

Ja.

BADIN.

Godt! Högheten ska' bli nöjd! (Går, men vänder om vid dörren.) Höghet!

HERTIGEN.

Hvad vill du?

BADIN (tvekande).

Ju värre...?

HERTIGEN (med en suck).

Desto bättre!

BADIN.

Skönt! (För sig.) Nu har jag *två* goda historier åt majestätet! (Skyndar ut.)

Tredje scenen.

HERTIGEN. Sedan DÜBEN.

HERTIGEN.

Måtte det nu lyckas honom att vädra upp något, som kan tjena till motvigt för min egen faute! Och han måste lyckas, fast jag nästan är rädd derför; ty att en furstes älskarinna skulle vara honom trogen ... det är utan exempel i verldshistorien!

DÜBEN (från fonden, venster).

Ers höghet!

HERTIGEN.

Ändtligen! Du kryper som en snigel i dag!

DÜBEN (afsides).

Aha! oväder.

HERTIGEN.

Hvad gör Sophie? Hvad säger hon? Kommer hon hit? Har hon lugnat sig? ... Svara då!

DÜBEN.

Man skulle kunna tro ers höghet vara en älskare på sexton år!

HERTIGEN.

Tro hvad du behagar. Hvad gör hon?

DÜBEN.

Hon håller på att packa sina koffertar!

HERTIGEN.

Ämnar hon resa?

DÜBEN.

Ja, hon ämnar i dag bege sig till en slägtinge nära Upsala.

HERTIGEN.

Men, har du då inte sagt henne...

DÜBEN.

Allt hvad menniskotunga kunnat hitta på. Men ers höghet vet nog sjelf huru mycket äfven de bäst lagda ord kunna inverka på en uppretad qvinna.

HERTIGEN.

Och du sade att jag ville tala med henne!

DÜBEN.

Ja; men hon svarade helt kort „jag har ingenting att säga hans höghet“.

HERTIGEN.

Det går för långt! Glömmer hon då att jag är Sveriges arffurste... konungens bror?

DÜBEN.

Visst inte; men jag tror inte att ers höghet bör uppträda som sådan här vid lag!

HERTIGEN (stolt).

Hvarför inte?

DÜBEN.

Derför, att i kärleksaffärer är älskaren förmer än alla furstar i verlden — och kan ers höghet inte vinna något som sådan — inte lär arffursten vinna något.

HERTIGEN (villrådig).

Hvad skall jag då göra?

DÜBEN.

Vänta tills första stormen lagt sig; sedan är freden lätt återställd.

HERTIGEN.

Men om hon reser?

DÜBEN.

Det blir i alla fall inte förr än i morgon.

HERTIGEN.

Kanske har du rätt! — Men säg mig, Düben! Hur kunde vi bli så kapitalt lurade.

DÜBEN.

Jag misstänker morianen!

HERTIGEN.

Omöjligt! Han var nyss här, och långt ifrån att veta något, så gratulerade han mig till fångsten!

DÜBEN.

Det kunde vara ironi.

HERTIGEN.

Han skulle aldrig kunna våga...

DÜBEN.

Nå, då känna damerna hvarandra, och lilla Värmlandsoskulden har visat brefvet åt mamsell Hagman.

HERTIGEN.

Du säger något! Hon är ju sjelf från Värmland. Och jag, som inte tänkte på det förut. Hur enfaldigt!

DÜBEN.

I alla fall hoppas jag att ers höghet nu öfverger alla spekulationer på den der lilla eröfringen.

HERTIGEN.

Pas du tout! Jag har tänkt ut en annan plan. Hon måste komma till hofvet. Min syster måste göra henne till sin hoffröken.

DÜBEN.

Och hvad vinner ers höghet på det?

HERTIGEN.

Jag kan få se henne när som helst, utan att behöfva utsätta mig för sådana obehag som i går.

Fjerde scenen.

DE FÖRRE. BADIN (hastigt från fonden, venster).

BADIN (andtruten).

Höghet! höghet!

HERTIGEN.

Har du upptäckt något?

BADIN.

Usch ja! Gick i rappet, det!

HERTIGEN.

Nå berätta!

DÜBEN (gör min af att gå).

Befaller ers höghet att...

HERTIGEN.

Nej, stanna! För dig har jag inga hemligheter!

BADIN.

Skulle just springa upp till majestätet, då jag i yttre förmaket träffar Armfelt i samtal med unga Piper... Piper gick när jag kom och då vände Armfelt sig till mig och frågade mycket infamt hur högheten mådde. Jag spetsade öronen... han vet hela äfventyret med lillan, tänkte jag! Högheten mår som en kung, sa' jag. "Skulle må så lagom, om han visste hvad jag vet," sa' han!

HERTIGEN.

Nå?

BADIN.

Aha! tänkte jag... här ä' någonting för mig! Och hur jag lirkade med honom, så fick jag slutligen en uppslagsända till härfvan!

HERTIGEN.

Och den är?

BADIN.

Mycket enkel och simpel! Högheten behöfver bara fråga mamselln hvem den der ungdomsvännen var, som hon träffade i Kungsträdgården i går afton! Se då noga efter om inte hon blir flat, — och så ska' högheten få veta mera sedan!

HERTIGEN.

Hon hade således ett möte?

BADIN.

Med en ung och vacker kavaljer!

HERTIGEN.

Men bevisen?

BADIN.

Dem ska' jag nu skaffa!

HERTIGEN.

Armfelt ljuger förmodligen!

BADIN.

Kan väl hända. Men det var en till som såg henne...

HERTIGEN.

Och det var?

BADIN (hviskar).

Majestätet!

HERTIGEN.

Min bror! Då är det intet tvifvel mera.

BADIN.

Hoppas det! (Med ett grin.) Högheten har då tur i allt!

HERTIGEN (ursinnig).

Gå!

BADIN.

Jaha... för att samla bevis! (Skyndar ut.)

Femte scenen.

HERTIGEN. v. DÜBEN.

HERTIGEN (går, häftigt upprörd, fram och åter).

Hon bedrar mig således, den otacksamma... Och jag, som verkligen var enfaldig nog att göra mig förebråelser... men vänta...

DÜBEN (afsides).

Hvad går nu åt honom?

HERTIGEN (som förut).

Jag skall hämnas, jag skall... (Stannar hastigt.) Düben!

DÜBEN.

Ers höghet!

HERTIGEN.

Gå till mamsell Hagman och säg att jag *befaller* henne att genast infinna sig hos mig...

DÜBEN.

Men... ers höghet vet ju... att...

HERTIGEN (stampar af vrede).

Motsägelser, då jag *vill* det? Gå genast, eller frukta för mitt misshag! Hör ni!

DÜBEN (afsides).

Trolös och svartsjuk på en gång! Hm! (Går hastigt genom fonden.)

Sjette scenen.

HERTIGEN (går häftigt fram och åter, uppretande sig sjelf mer och mer under det följande).

Det är afskyvärdt, det är oförlåtligt af henne! Låt vara att jag inte alltid varit henne trogen; men har hon derför rättighet att bedra' mig? Har jag inte omgifvit henne med de ömmaste omsorger, med all upptänklig lyx ... har jag inte förskaffat henne samma ställning, samma aktning, som om hon vore min gemål? — Och likväl bedrar hon mig ... och med hvem? Med någon obscur personnage förmodligen ... någon ... någon ... Ah! Sophie! om detta är sant, skall min hämnd bli förfärlig! Medan jag ingenting anat, ingenting misstänkt, ha' de kanske länge i tysthet skrattat åt den furstlige Scagnarello, som ... Ah! om jag hade honom här, jag skulle krossa honom i smulor, som jag krossar denna pendyl! (Slår pendylen med raseri i golfvet.) Ah! det lättar! Det är en njutning att slå sönder allt hvad man kommer åt! (Springer omkring i rummet och får tag i andra föremål, små och stora, dem han slår i golfvet och trampar på. Midt under allt detta inträder Sophie Hagman och blir förvånad stående i dörren. Hertigen får se henne och stannar plötsligt, just som han håller en statyett i vädret för att slå den i golfvet. Paus, hvarunder de ömsesidigt betrakta hvarandra; han med en viss skygghet, hon med ett lätt drag af ironi.)

Sjunde scenen.

HERTIGEN. SOPHIE.

HERTIGEN (för sig).

Fördömdt! att hon skulle få se mig så här!

SOPHIE (likaså).

Han narrar mig att skratta! (Högt.) Ers höghet har . . . nyss på stund . . . (Brister ut i ett skratt.) Nej, det här är för mycket löjligt!

HERTIGEN (skrattar också, men tvunget, för att dölja sin förlägenhet).

Tycker ni det? (Afsides.) Hon skrattar! Hon *kan* skratta!

SOPHIE (ännu skrattande).

Förlåt mig, ers höghet . . . men er ställning . . . ha ha ha . . . när jag kom in! Det är alldeles omöjligt att . . . ha ha ha!

HERTIGEN (efter en paus, sedan han stält ifrån sig statyetten på spiselkransen).

Har ni slutat att skratta snart?

SOPHIE.

Strax, ers höghet! (Återhemtar sig och säger efter ett ögonblick allvarligt.) Ers höghet har *befallt* mig komma hit.

HERTIGEN.

Befallt? Nåja, — kanske att mina ord föllo så . . . men . . .

SOPHIE.

Men ers höghet vill kanske fortsätta sin furstliga verksamhet här inne, och i så fall . . . (Gör min af att vilja gå.)

HERTIGEN.

Nej, stanna qvar!

SOPHIE (vänder om).

Hvad befaller ers höghet?

HERTIGEN.

Jag befaller inte mera . . . jag *önskar* att du måtte stanna qvar, Sophie!

SOPHIE (kallt).

Ers höghet! efter hvad som i går afton passerat, kan det inte vara behagligt för någondera af oss, att...

HERTIGEN (fattar hennes hand, och nödgar henne, trots hennes motstånd, att sätta sig bredvid honom på kåsösen).

Är det så svårt att glömma och förlåta ett ögonblicks förvillelse? Du vet mycket väl, Sophie, att aldrig mitt hjerta, endast min fantasi varit dig otrogen!

SOPHIE.

Jag trodde ers höghet ega bättre smak, än att komma fram med en så utnött fras. Det fins ingen bedragen hustru eller älskarinna som man inte sökt afspisa med samma fega föregifvande; men det ledsamma i saken är att männens fantasi utgöra tamburen till deras hjertan — och nog vet ers höghet att om man väl får entré i tamburen, så är det sedan en lätt sak att komma in i sjelfva våningen.

HERTIGEN.

Men jag svär dig, Sophie, att det endast var en öfvergående nyck — ett flyktigt tycke!

SOPHIE.

Och för denna nyck, detta tycke, tvekar ers höghet inte att uppoffra en ung flickas frid och rykte? Hvad eger jag väl då för säkerhet att inte mitt lugn och min heder uppoffrats för en liknande nyck?

HERTIGEN.

Du vet mycket väl hur högt jag älskar dig! Och utan att smickra mig sjelf, tror jag att jag gifvit dig tillräckliga bevis derpå.

SOPHIE.

Ja, senast i går afton, då ers höghet under färden i vagnen, med den mest förtjusande uppriktighet försäkrade sig vara utledsen vid alla de band, som förut fängslat er, och ingenting högre önska än att blifva dem qvitt.

HERTIGEN (förläget leende).

Nåja... hvad säger man inte allt vid sådana tillfällen!

SOPHIE.

Jag vet väl att männen vid dylika tillfällen inte försmå att segra äfven genom en osanning; men jag tror att ers höghet i går var sann emot mig för första gången. Jag har tyckt mig länge märka det, och derför vill jag nu dra mig tillbaka.

HERTIGEN (häftigt).

Du vill verkligen på fullt allvar lemna mig?

SOPHIE.

Ja! jag är inte skapad för den föraktliga roll ni låter mig spela... jag har tröttnat vid att behöfva rodna inför hederliga och vördnadsvärda menniskor; jag känner behof af aktning, äfven jag — och jag vill försöka att förtjena den.

HERTIGEN (stiger upp).

Och det vill du att jag skall tro! Jag som känner dig bättre än du känner dig sjelf? Nej, ma chère! denna så skickligt anlagda mask af en botfärdig synderska, döljer helt annat än ånger öfver det förflutna.

SOPHIE (stiger också upp).

Ers höghet!

HERTIGEN.

Inte så stolt, min sköna! Den döljer en ny bö-

jelse! Du är qvinna, och du delar qvinnans gamla smak för ombyte! Ah! ces femmes! De veta inte hvad beständighet vill säga!

SOPHIE.

Förträffliga ord i ers höghets mun! — Hvad er misstanke beträffar, så kan den inte såra mig! Det vore bättre beställdt med mitt samvetslugn, om jag varit mina pligter så trogen, som jag varit er!

HERTIGEN.

Och det vågar du säga mig midt i ansigtet — efter hvad som i går passerat?

SOPHIE.

Ers höghet! Tillgrip inte en utväg, som skulle göra er löjlig! Ni vill väl inte låta påskina att jag trodde mig följa en annan?

HERTIGEN (afsides).

Parbleu! det hade varit ett sätt! (Högt.) Visst inte; men jag vill gerna veta något närmare om den der (med tonvigt) ungdomsvännen, som du i går afton hade ett rendez-vous med i Kungsträdgården.

SOPHIE.

Jaså, ers höghet vet det redan! Nå gerna! Det var verkligen en af mina käraste barndomsvänner.

HERTIGEN.

Du tillstår det?

SOPHIE.

Ja, hvarför skulle jag förneka en så enkel sak? Vi träffades alldeles tillfälligt.

HERTIGEN.

Det är alltid tillfälligtvis man träffar sådana der barndomsvänner.

SOPHIE.

Ers höghets spetsiga anmärkning kan inte träffa mig. Barndomsvännen var en doktor Hedenius, i hvars föräldrars hus jag varit upptagen som fosterbarn. Gifve Gud att jag aldrig hade lemnat det.

HERTIGEN.

Ja, du kunde då varit en välbeställd doktorinna i någon småstad!

SOPHIE.

Ers höghet har rätt; jag kunde hafva varit en fattig, men hederlig mans hustru — i stället för en furstes älskarinna!

HERTIGEN.

Det behöfver ju inte vara för sent ännu! Doktorn är väl inte så fördomsfull...

SOPHIE (utom sig af förtrytelse).

Och det är ni, ers höghet, som slungar mig denna förolämpning i ansigtet! Ni, som listigt snärjde den fattiga flickan med ert smicker och edra lysande löften? Ni har glömt er ställning och min! Om ni också inte mera älskar mig, om ni aldrig gjort det; om jag för er endast varit en leksak som man kastar bort sedan man tröttnat vid den — i sanning! detta har jag dock icke förtjent af den man för hvilken jag uppoffrat min enda rikedom — min heder! (Vänder sig gråtande ifrån honom för att gå.)

HERTIGEN (skyndar upprörd efter henne och för henne tillbaka).

Förlåt mig, Sophie! det var ett obetänksamt ord, framkastadt utan afsigt... men jag kan inte tänka mig att du skulle älska en annan, utan att bli utom mig, utan att... seså! var nu inte ond längre, och säg mig att du inte vill öfverge mig!

SOPHIE.

Jag måste det... nu, mera än någonsin förut.

HERTIGEN.

Och kan du på samvete säga mig att du inte älskar den unge mannen från i går?

SOPHIE.

Han är för mig hvad han alltid varit: ingenting annat än en bror.

HERTIGEN.

En bror? Bah! man älskar inte en ung, vacker karl som en bror, om han inte verkligen är det. Men jag inser det mycket väl, du tycker om honom och det är derför du vill lemna mig.

SOPHIE.

Och om så vore? Har ers höghet, efter hvad som i går passerade, rättighet att af mig kräfva någon räkenskap?

HERTIGEN (stolt).

Nej, det är sant! Jag hvarken har eller vill ha någon sådan. Ni är fri, mamsell Hagman, och kan lemna mig när ni behagar. Min hofmarskalk skall ännu i dag underrätta er om mina dispositioner för er framtid.

SOPHIE.

Ers höghet! Af nåd, låt mig skiljas från er utan att härifrån medföra något, som kunde påminna mig om... om min förnedring! Det är ingen uppoffring att vara dygdig uti det öfverflöd man köpt genom sin vanära — jag vill försöka att vara det, fastän fattig.

HERTIGEN.

Det der är mycket vackert... men jag tillåter inte att den qvinna som jag skänkt min kärlek, lider

brist på den lyx, vid hvilken hon blifvit van. Det blir således som jag sagt, och ni lemnar mig inte, förrän vi ännu en gång återsett hvarandra. Hör ni, det är min vilja!

SOPHIE.

Ers höghets vilja skall efterkommas. — Farväl!

HERTIGEN (med ett utbrott af ömhet, som han icke kan undertrycka).

Du kan verkligen aflägsna dig så lugnt — så utan saknad?

SOPHIE (med ansträngning).

Ja — utan saknad!

HERTIGEN.

Utan en enda suck vid tanken på all vår försvunna lycka? (Häftigt i det han vänder sig bort.) Då har du heller aldrig älskat mig!

SOPHIE (häftigt upprörd).

Tro det gerna, ers höghet! (Med frambrytande tårar, i det hon skyndar ut genom fonden, venster.) Jag har aldrig älskat er!

HERTIGEN (som åter vändt sig om vid ljudet af hennes röst).

Ah! denna ton . . . dessa tårar . . . Sophie, Sophie! du bedrar mig, du har inte glömt! (Skyndar efter för att hejda henne.) Stanna, Sophie! . . . du får inte gå! (I det han öppnar dörren för att skynda ut, möter han kungen och stannar förvirrad.) Ah! min bror!

Åttonde scenen.

HERTIGEN. KUNGEN.

KUNGEN (förvånad).

Foi de gentilhomme! Hvad skall det heta? Hvad fattas dig, Fredrik?

HERTIGEN (som förut).

Ers majestät . . . min bror . . . jag . . .

KUNGEN.

Du kommer rusande med en sådan fart, att du nästan slagit omkull mig. Och i antichambren möter jag din charmanta Hagman, som gråtande störtar förbi utan att se mig! Ma foi! tout à fait une sortie tragique! Har här varit någon querelle, något litet uppträde?

HERTIGEN.

Jag kan verkligen inte neka till . . . att . . .

KUNGEN (ser sig omkring, under det han går nedåt).

Och det ganska lifligt, som jag kan se! (Med lätt ironi.) Ah! je comprends! du tänker sätta upp en ny samling af konstsaker! Nåja, den der pendylen visade just inte någon särdeles goût! Du skall få en annan af mig — en som nyss kommit från Paris. (Sätter sig i kåsösen.) Men, berätta nu!

HERTIGEN.

Sophie vill lemna mig . . . för alltid!

KUNGEN.

Pour toujours? Bah! så farligt är det väl inte? Hvad är det då, som kommit i vägen? Du har haft något litet äfventyr igen?

HERTIGEN.

Bara ett litet skämt . . . ett gyckel . . .

KUNGEN.

Som hon tagit på fullt allvar? Jaja, du är en lättsinnig garçon, mon cher. Men det der lilla skämtet, hvem gälde det?

HERTIGEN.

En liten skönhet från landsorten, som jag i går försökte få ett möte med nere i Kungsträdgården.

KUNGEN.

Och la belle Sophie öfverraskade er?

HERTIGEN.

Ah, mycket värre! Hon kom dit i den andras ställe . . . och i skymningen . . . tanklös och förtjust som jag var . . .

KUNGEN.

Så tog du henne för den andra och gjorde henne en brinnande förklaring? (Skrattande.) Mais, c'est merveilleux! Charmant sujet för en komedi! — Ja, jag har alltid sagt att lilla Hagman har ett briljant hufvud! Hon förtjenade, ma foi, att vara drottning! — Nå, och nu spelar hon den oförsonliga?

HERTIGEN.

Ja.

KUNGEN.

Ah bah! någon grannlåt . . . ett juvelsgarnityr — kom upp till mig, så ska' vi se efter något som convenerar la belle, och hela saken är glömd!

HERTIGEN.

Tyvärr fruktar jag att det inte hjelper. Hon har fått skrupler . . . hon talar om ånger, samvetsqval . . . hon vill absolument lemna mig.

KUNGEN.

Mon cher Frédéric! Du är nog en stor beundrare af det täcka könet; men du är ett barn, när det gäller att förstå dig på dess svagheter! Den förståndigaste qvinna i verlden får ibland sådana der griller; — men hon begär inte bättre än att få dem

botade genom nya petits-péchés. — Lilla Hagman har för mycket hufvud för att inte inse att hon minst af alla är ämnad till botgörerska! Du kan vara trankil för att hon inte går i kloster!

HERTIGEN.

Men om en annan böjelse ... ett nytt tycke ...

KUNGEN.

Ah! c'est une autre chose! Men då är det ditt eget fel! Misstänker du någon viss?

HERTIGEN.

Ja, en hennes barndomsvän ... en doktor Hedenius!

KUNGEN.

Hedenius? Vänta! Densamme som i går presenterades för mig i Kungsträdgården? — En charmant ung man, ma foi!

HERTIGEN.

Du såg dem således verkligen tillsammans?

KUNGEN.

Mais, certainement! Och när jag nu tänker efter ... hon talade om att han behöfde en syssla ... att han ville gifta sig ... Aha! hon estimerar att få ett namn, en position! Eh bien! den lilla caprisen kan man ju uppfylla!

HERTIGEN (häftigt).

Ja; men jag tillåter inte ...

KUNGEN.

Nu är du återigen ett barn! Man låter honom få en syssla, så gör man bröllop åt dem ... samma afton reser den unge äkta mannen till sin station, och la belle mariée stannar qvar! Det der åtar jag mig att arrangera!

HERTIGEN.

Men Sophie skall aldrig samtycka ...

KUNGEN.

Att stanna? — Parbleu! det blir din sak! Kan du inte åstadkomma det, så är du en stympare! — Men nu till annat! Jag har en sak att be' dig om!

HERTIGEN.

Och det är?

KUNGEN.

Att du ville åta' dig Don Alonzos roll i "Bedragne Paschan". Jag har ämnat låta spela den om några dagar på Drottningholm.

HERTIGEN.

Gerna ... men ...

KUNGEN.

Inga men! Du får spela emot en charmant Elvira! En ung oskuld från Värmland, som jag i dag låtit utnämna till hoffröken hos min gemål!

HERTIGEN.

Och hennes namn?

KUNGEN.

Augusta de Stapelmohr! Brorsdotter till den abominabla fru Schröderheim.

HERTIGEN.

Ah! ... och när sänder ers majestät mig rollen?

KUNGEN.

Quel feu! Känner du henne?

HERTIGEN.

Ja! Den unga skönheten, hvars plats Sophie i går så listigt usurperade ...

KUNGEN.

Var hon? Således har du också fått korn på den lilla dufvan? Ma foi! det fattas nu bara att jag sjelf också blir fångad, så ligger hela mitt hof för den der lilla landtlollans fötter! Hon är då mycket vacker?

HERTIGEN.

Har du inte sett henne?

KUNGEN.

Nej, ma foi! Det är på Armfelts rekommendation som jag anstält henne hos drottningen. Men säg mig nu, är hon så vacker som man påstår?

HERTIGEN.

Åh, hon är förtjusande! En växt, en grace, en naiveté... Det är en fullkomlig Hebe!

KUNGEN.

Hvars Jupiter min herr bror gerna tycks vilja blifva? Eh bien! cela ne me regarde pas! Försök din lycka! — Du tar således emot rollen?

HERTIGEN.

Med förtjusning!

KUNGEN.

I afton presenteras hon på hofvet — och i öfvermorgon blir första repetitionen. Hvad din lilla Hagman beträffar, så skall jag nog laga att den unge doktorn blir hennes man, om det verkligen är din mening att gifta bort henne!

HERTIGEN.

Ja, hvarför inte: men med en man som reser!

KUNGEN (leende).

Ah! den nya flamman är således bara en nyck, en fantasi!

HERTIGEN.

Ja, hvad vill du att man skall göra?

KUNGEN (med en lätt suck).

Tu est heureux, mon cher frère! Du kan fritt jouera af ditt lif från morgon till qväll och från qväll till morgon! Jag åter, jag har tusen förtreter! Min sturska adel... den satans politiken... Mais adieu! Jag måste till operan; man repeterar Gustaf Vasa... Ah, vet du, Karsten blir en magnifik tyrann! — Så har jag en lång conferens med ryska ministern... den der Pechlin börjar åter intriguera... Kellgrens verser ä' gudomliga! — Au revoir! glöm inte repetitionen! (Skyndar ut).

Nionde scenen.

HERTIGEN (går upprymd fram och åter).

Allt skall bli' arrangeradt på bästa sätt! Sophie stannar qvar! Ett namn och en oskadlig äkta man skola nedtysta hennes skrupler... och i öfvermorgon repeterar jag som lycklig älskare mot den sköna Augusta! (Gnuggar händerna.) Parbleu! det är ändå ibland rätt behagligt att vara prins!

Tionde scenen.

DEN FÖRRE. BADIN.

BADIN (från fonden).

Höghet!

HERTIGEN (vänder sig om, obehagligt störd).

Hvad är det? Hvad vill du?

BADIN (triumferande).

Nu har jag bevis ... ståtliga bevis!

HERTIGEN.

Gå för tusan med dina bevis! Hvem frågar nu mera efter sådana! (Går hastigt in till höger.)

BADIN (ser efter honom förbluffad).

Det har jag för det jag sprungit mig lungsot på halsen! Men så får det inte sluta! (Ropar.) Stopp, höghet! Tag mans hit mina fem och tjugo! (Skyndar efter hertigen.)

TREDJE AKTEN.

Salong hos Schröderheims. Dörrar i fonden och på sidorna. Till venster ett stort, rundt bord med fåtöljer omkring, samt fullt med böcker, papper och skrifsaker. Till höger en liten soffa och framför den ett mindre bord med något lätt fruntimmershandarbete.

Första scenen.

FRU SCHRÖDERHEIM. SCHRÖDERHEIM. ANDERS.

(Vid ridåns uppgång sitter fru Schröderheim i morgondrägt, uppkrupen i soffan, läsande i en bok. Schröderheim, i morgonrock, vid venstra bordet, med en silfverbricka full med bref framför sig. Han bryter och läser det ena efter det andra. Anders håller på att duka af ett kaffebord borta i fonden.)

SCHRÖDERHEIM (förtretad).

Ansökningar och aldrig annat än ansökningar! Man tror då att jag är stoppad med pastorater!

FRUN (ser med ett löje upp ur boken).

Förlåtligt nog, i betraktande af ditt omfång!

SCHRÖDERHEIM (skrattande).

Du har rätt, Anne-Charlotte! Gud vet hvad jag blir fet af! Af kronans kaka är det åtminstone inte!

FRUN.

Och det säger du: Kungens vän och gunstling!

SCHRÖDERHEIM.

Just derför vet jag bäst hur litet han verkligen har att ge utaf! — Men, låt mig nu sluta min penitens, pratmakerska!

ANDERS (som burit ut brickan och och åter kommit in).

Befaller statssektern något mera?

SCHRÖDERHEIM.

Nej! laga bara att allt är i ordning till klockan tio, då jag skall upp till slottet. Kommer någon, så vet du för hvilka vi ä' hemma! (Anders går genom fonden.)

Andra scenen.

SCHRÖDERHEIM. FRUN.

FRUN (lägger med en otålig rörelse bort boken).

Att en så spirituel man som Voltaire, skulle ha den svagheten att vilja skrifva tragedier!

SCHRÖDERHEIM.

Kära du, ingen är fullkomlig! (Läser småleende ett bref.) Vill du höra en ansökning på vers utaf Bellman?

FRUN (lifligt).

Och det kan du fråga!

SCHRÖDERHEIM.

Den gode Karl Michael! Han ber för en stackars enka, som vill sälja hembrygdt svagdricka!

FRUN.

Hu då!

SCHRÖDERHEIM.

Hör på! . . . (Läser.)

"Om hon vore minsta vacker,
Om hon egde små manér,
Men, hon skrämma kan kosacker
När hon ur sin hufva ler.
Och om gumman, som är enka,
Mindre skrynklig vor' och brun,
Kunde man med skäl misstänka
Att jag sucka' för den frun!

Men, jag ryser när jag märker
Fattigdomens usla nöd,
Modershjertat slår och värker,
Barnen be sin mor om bröd.
Modern beder, barnen buga,
Ömt på lutan klingar jag:
Låt nu gumman i sin stuga
Sjunga Gustafs skål i dag!"

(Torkar ögonen.) Det skall hon, Karl Mikael, det *skall* hon!

FRUN.

Jag har en liten sparpenning från min hushållskassa . . . låt den följa med, Elis!

SCHRÖDERHEIM.

Tack, ma mie! jag tar med mig suppliken upp till kungen . . . den skall nog också inbringa bönemannen något. Han glömmer sig sjelf, det är derföre billigt att hans vänner tänka för honom.

FRUN.

Jág hoppas att sista raden i suppliken skall göra hvad den kan. Kung Gustafs öra är alltid öppet för smicker!

SCHRÖDERHEIM (varmt).

Nu gör du kungen orätt, Anne-Charlotte! Med sina små tillgångar gör han mera för sina sångare och konstnärer, än många monarker med dubbelt så stort apanage. Och han gör det af godt hjerta, icke för att bli smickrad!

FRUN (leende).

Jag glömde att du ser idel dagrar hos din kunglige idole.

SCHRÖDERHEIM (kärft).

Och du idel skuggor!

FRUN.

Elis! hvad var det för ton? (går till honom.) Beror vår husliga lycka på ett ord, en vink af din konung? Se på mig, Elis! Är du ond?

SCHRÖDERHEIM (mildare).

Inte ond; men det gör mig ledsen att du alltid häcklar honom! Det smärtar mig att du gör ett så oförsigtigt bruk af ditt goda hufvud och din qvicka tunga. Lyd derför mina råd och tag dig till vara!

FRUN (smekande, i det hon sätter sig på hans knä).

Men säg mig då, min store björn, hvad har jag nu igen gjort? Men se inte så der bister ut; det klär inte ditt trefliga fullmånsansigte! Se nu bara så han satt på sig kravatten! Passar det för en statssekter att se ut så der? (sysslar med halsduken.)

SCHRÖDERHEIM (ler mot sin vilja).

Hjelp upp den du då, din toka!

FRUN.

Under tiden dukar du upp mitt syndaregister! Blir du *för* elak, så stryper jag dig! Seså, börja nu.

SCHRÖDERHEIM.

Kungen var i går mycket uppretad på dig.

FRUN.

Hvarför det!

SCHRÖDERHEIM.

Derföre att när du sist var ute på Drottningholm och i en allé mötte grefvinnan Ruth med sina sex döttrar, så hade du yttrat helt högt till ditt sällskap: "Der kommer ruter dam med alla sina hackor."

FRUN (skrattar).

Det är sant!

SCHRÖDERHEIM.

Och det fast du vet hur mycket kungen värderar grefvinnan!

FRUN.

Hvad hjelper det? Hon ser ändå ut som ruter dam, den klotrunda nåden!

SCHRÖDERHEIM.

Och när kungen, som fått höra ditt infall, förebrådde dig derför, så svarade du mycket impertinent: "Ursäkta, ers majestät! men jag visste inte att ruter var trumf."

FRUN.

Nej, så var det inte! "Jag kom inte ihåg att ruter var trumf" — så sade jag.

SCHRÖDERHEIM.

Men hur kan man tillåta sig?

FRUN.

Håll stilla hufvudet! — Var nu det der så rasande farligt?

SCHRÖDERHEIM.

Om du åtminstone sagt det åt kungen enskildt! Nu bet man sig i läpparne rundt omkring för att inte skratta högt.

FRUN.

Han förebrådde mig så att alla hörde det.

SCHRÖDERHEIM.

Han är konung, han!

FRUN.

Sant! Men jag är fruntimmer, jag! Var det något mera?

SCHRÖDERHEIM.

Ja, nu kommer det allra värsta! Samma qväll när hans majestät i skämtande ton yttrade sin förundran öfver stallmästar Schéeles täta besök hos oss ute på Järfva, och sade att han trott dig ega bättre smak än att till cicisbé välja en simpel stallmästare, så hade du svarat: "Jag beklagar att inte min man, liksom ers majestät, har råd att hålla sig en hofstallmästare."

FRUN.

Mycket rätt! Och det svaret ångrar jag aldrig.

SCHRÖDERHEIM.

Kungen förlåter det heller aldrig!

FRUN.

Må så vara! Han förolämpade både dig och mig, — och han har allraminst rättighet att upphäfva sig till någon censor öfver sederna.

SCHRÖDERHEIM.

Men det var ju bara ett skämt.

FRUN.

Nej, Elis! — det var en infamie!

SCHRÖDERHEIM.

Hvad behöfver du bekymra dig om den — när jag tror dig?

FRUN.

Nu tror du mig; men hvem kan ansvara för framtiden? Hans ständiga anspelningar kunna rubba en fastare karakter än din.

SCHRÖDERHEIM.

Låt derföre bli att framkalla dem. Hvad vinner du med alla dina sarkasmer?

FRUN.

Samvetslugn, min björn.

SCHRÖDERHEIM.

Hvad menar du?

FRUN (vill stiga upp).

Seså, nu är halsduken knuten.

SCHRÖDERHEIM (håller henne qvar).

Har du sett hur det är med kråset då?

FRUN.

Det smakar att ha' kammarjungfru, tror jag?

SCHRÖDERHEIM.

Ja, kammarjungfrur ä' mycket mera till för herrarnes än för damernas skull! — Men hvad menade du med ditt samvetslugn?

FRUN.

Jo, ser du, Elis! Ingen kan hysa djupare beundran för det verkligt stora, än jag — och ingen har derför varit större entusiast för din kunglige vän och herre, än just jag. Men när jag efter hand upptäckte hos honom så mycket smått, så mycket glitterguld och så många oäkta juveler, hvem kan undra på att jag kallnade? Jag är, som alla fruntimmer, af naturen rojalist; men jag är kanske litet skarpsyntare än flertalet af mitt kön, och jag skulle anse

mig begå en låghet, om jag inte gisslade det lumpna som jag ser.

SCHRÖDERHEIM.

Men du har orätt: Gustaf är ett snille af första ordningen.

FRUN.

Han är en utmärkt aktör, min vän! Och jag tycker om sådana på teatern; men jag afskyr dem på tronen.

SCHRÖDERHEIM.

För allt i verlden, Anne-Charlotte! Tänk på hvad du säger.

FRUN.

Jag talar ju nu till min store björn — och inte till statssektern! — Sådan han sjelf är, sådan är naturligtvis också tonen vid hofvet. De stora kunde gerna få vara huru förderfvade som helst, om de inte hade sina apor — och deras apor sina apor! — Tänk dig hvilket hyggligt menageri man på det sättet kan göra af ett land.

SCHRÖDERHEIM (ser åt höger).

Tyst nu, elaka tunga! Der kommer Augusta.

FRUN (stiger upp).

Ja, är inte hennes äfventyr i går afton ett eclatant bevis för min sats?

SCHRÖDERHEIM.

Ah bah! en vacker flicka kurtiseras öfver hela verlden! Det är väl inte att rifva ned himmel och jord för!

Tredje scenen.

DE FÖRRE. AUGUSTA.

AUGUSTA (från höger).

God morgon, snälla tant och onkel!

FRUN.

God morgon, kära barn! Hur mår du efter historien i går?

AUGUSTA.

Förträffligt! Och tant sjelf?

FRUN (kryper på nytt upp i soffan).

Jag har min migraine!

SCHRÖDERHEIM.

Bästa morgonhelsningen till en så vördnadsvärd onkel som jag, vore en kyss. Eller hvad tycker du, min flicka?

AUGUSTA.

Tant kunde bli jaloux!

SCHRÖDERHEIM (skrattande).

Hon? Nej, den sjukdomen har hon aldrig lidit af.

FRUN.

Gif honom du en kyss, Augusta lilla, så slipper jag!

AUGUSTA.

Nå, gerna! (omfamnar och kysser honom utan allt pryderi.) Fy då! onkel är illa rakad!

SCHRÖDERHEIM.

Ah! (skämtande till frun.) Den smakade mycket bättre än dina!

FRUN (likaså).

Vi ska' höra hvad doktorn säger!

SCHRÖDERHEIM.

Ah, du tänker taga revanche? Men apropos doktorn, Augusta lilla, så får jag säga dig att han behagar mig rätt mycket.

AUGUSTA.

Ja, inte sant, snälla onkel? Han är bra älskvärd, min Ludvig?

SCHRÖDERHEIM (fint).

Nå, hvad älskvärdheten beträffar, så har du säkrare omdöme än hvad jag kan prestera. Men jag tviflar på att han kommer att göra lycka i hufvudstaden. Han är allt för rätt fram, allt för ärlig!

AUGUSTA.

Kan man vara det för mycket?

SCHRÖDERHEIM.

Jag är rädd för det!

FRUN.

Ja, skall man göra lycka nu för tiden, så bör man allra först göra sig af med alla onödiga fördomar — ty vi lefva ju i en fördomsfri tid. Och för att få det riktigt beqvämt, så kalla vi allt som står i vägen för våra passioner — idel fördomar.

AUGUSTA.

Nu är väl tant ändå för sträng?

FRUN.

För mild, mitt barn! Jag skall räkna upp för dig några af de löjligaste fördomarne. För det första är Gud en komplett fördom, och ett lif efter detta är en ammsaga, som man skrämmer barn med. Vidare finnas en mängd dumma fördomar, dem ingen förnuftig menniska nu mera vill låna husrum, såsom

heder, dygd, sanning, trohet, oegennytta, rättvisa, m. m. — man begagnar dem någon gång — som maskeradkostym — men efter midnatt är det ju alltid allmän demaskering.

SCHRÖDERHEIM.

Fick min hustru skrifva samtidens historia, så blefve den åtminstone inte smickrad.

FRUN.

Tvärtom! den är alldeles ofantligt smickrad utaf att vara just så usel som den är. Förr i verlden drog man svärdet för att försvara sig för en anklagelse, — nu duellerar man för att afskudda sig misstanken om en dygd. Det fins ingen femtonåring i våra dagar som kan tåla den förolämpningen att höra sig kallas en god och sedesam yngling. Liksom han blir fänrik redan i vaggan, så är han roué ännu i kolt, och vid tjugo år skulle han anse sitt lif förfeladt, om han inte vore ruinerad till både kropp och själ!

SCHRÖDERHEIM.

Så har det varit och så blir det. Inte kan du reformera verlden. Låt oss derför ta' den sådan den är, lefva ett gladt lif så länge det räcker och sedan ...

FRUN.

Après nous le déluge! — Det är tidens valspråk — och att det är beqvämt, kan inte nekas.

SCHRÖDERHEIM.

Ja, och det enda förnuftiga. I det fallet är jag sceptiker, som alla andra. Men, jag måste göra mig i ordning till föredragningen hos kungen. Au revoir! (Går till venster.)

Fjerde scenen.

FRU SCHRÖDERHEIM. AUGUSTA.

FRUN.

Kom nu och sätt dig, Augusta!

AUGUSTA (sätter sig bredvid henne).

Hvad tant är lycklig, som har en så god man!

FRUN.

Ja, Elis är mycket snäll... litet klumpig om man så vill; men det är bara till det yttre; hjertat och lynnet äro lätta och lifliga. — Men hör på, kära barn! Hur gammal är du egentligen?

AUGUSTA.

Tjugo år fylda!

FRUN.

Nå, det är sant att jag fyllt trettiotvå; men jag tycker mig bli minst fyrtio, när du så der säger ditt breda, värmländska "tant". Kalla mig Anne-Charlotte eller du i stället, så smickrar jag mig straxt med att jag är litet yngre.

AUGUSTA.

Får jag det! Ack, det vill jag så gerna. Det der ordet tant utestänger all möjlig förtrolighet, och det kan ju finnas en hel mängd saker, som jag skulle vilja förtro dig.

FRUN.

Angående din älskare, naturligtvis. Men hur kunde du gå och förälska dig i en fattig läkare! Jag hade ämnat dig till minst grefvinna!

AUGUSTA (skrattande).

Jag grefvinna? Nej, det passar jag inte till. Jag tror att jag kan ta' mig hyggligt nog ut i ett presthus eller på ett provincialläkareboställe; men i en elegant salong gör jag en orimligt slät figur.

FRUN.

Låt vara att du valt klokt; men jag är rädd för att du inte får lemna Stockholm igen så lätt som du tror.

AUGUSTA.

Hvarför det?

FRUN.

Derför att man, att döma efter ditt äfventyr i går, börjat bli uppmärksam på dig vid hofvet.

AUGUSTA.

Vid hofvet?

FRUN.

Ja visst! Man tycker om vackra flickor på högre ort, och man ska' nog försöka att få dig fast.

AUGUSTA.

Nu skämtar du bara! Hvad skulle man vilja mig vid hofvet?

FRUN (småleende).

Du är nästan mer oerfaren än man har rättighet att vara vid tjugo år. Fins det inga dåliga menniskor i Värmland?

AUGUSTA.

Nog har man sagt mig att det fins; men jag har, Gud ske lof, aldrig träffat några.

FRUN.

Men har inte äfventyret i går afton skrämt upp dig ur din landtliga säkerhet?

AUGUSTA.

Det anser jag för en tillfällighet, och det vore bra otacksamt att tvifla på det goda, derför att man en gång på tjugo år råkat ut för motsatsen.

FRUN.

Mon dieu, hvad ni landtbor ä' godtrogna!

AUGUSTA.

Ja, och hvad ni ä' misstänksamma här i Stockholm!

Femte scenen.

DE FÖRRE. ANDERS (från fonden).

ANDERS.

Nådig fru!

FRUN.

Hvad är det!

ANDERS.

Kabinettskammarherren baron Nolcken anhåller att få göra sin visitats.

FRUN (till Augusta).

Aha! (till Anders.) Bed baron vara välkommen. (Anders går).

AUGUSTA.

Tar du emot honom i den der drägten?

FRUN.

Ville jag vara rigtigt artig, så tog jag emot honom på sängen.

AUGUSTA.

Hu då!

FRUN.

Det högsta modet!... Tänk på hvad jag sade nyss...

AUGUSTA (går öfver till venster).

Jag förstår inte...

FRUN.

Tyst!... der kommer han!

Sjette scenen.

DE FÖRRE. BARON NOLCKEN (från fonden).

BARONEN (omkring 50 år, fjeskig och kruserlig; gör först vid dörren en ceremoniös helsning, skyndar sedan med dansant artighet fram till frun och kysser hennes hand).

Har den äran att önska er en god morgon, min charmanta fru statssekreterska! Comment se trouve den fjerde af gracerna?

FRUN.

Förträffligt, cher baron! Och ni sjelf?

NOLCKEN.

Merveilleusement! Vädret är gudomligt och hans majestät är vid det briljantaste lynne.

FRUN.

Det gläder mig obeskrifligt! Men hvad förskaffar mig agremanget af en så tidig visit?

NOLCKEN.

En lycklig accident, min nådiga! Dessutom är jag alltid helst matinal, när det gäller le beaux sexe; (vänder sig om på klacken och får se Augusta.) Mais, pardonnez! — une jeune personne...

FRUN.

Tillåt mig, cher baron, att för er presentera min nièce, fröken Stapelmohr; — baron Nolcken, kungens

kabinettskammarherre och — om man får tro ryktet — gunstling!

NOLCKEN (smickrad).

Mademoiselle! (kysser Augustas hand.) Très enchanté! (afsides.) Rätt näpen, ma foi, rätt näpen! (högt med tillgjord blygsamhet, i det han tar sig en pris ur en gulddosa.) Det är, ma foi, sant, att hans majestät daignerar att visa mig ett visst attachement, en stor cordialité, och det gläder mig horriblement att jag just i dag blifvit designerad till messager des ordres du roi!

AUGUSTA (för sig).

Hvilken rotvälska!

NOLCKEN (till Augusta).

Och när jag nu fått den gracen att regardera er, min fröken, så finner jag ingenting etonnant uti hans majestäts nådiga beslut, hur mycket det än för öfrigt må vara hors des règles du cérémonial! Skönheten och gracerna subordinera uniquement under sig sjelfva! (till frun.) Figurera er, min fru, att jag har en högst éclatante nyhet att surprenera er med!

FRUN.

Och det är?

NOLCKEN (ceremoniöst).

Hans majestät, vår allernådigste konung, som alltid vill entourera sin kungliga person med allt som är skönt och snillrikt, har i nåder behagat designera er nièce, mademoiselle Augusta de Stapelmohr, till hoffröken hos sin höga gemål, vår allernådigsta drottning, — och behagade ers nåd att i afton klockan åtta infinna sig vid couren, för att presentera er nièce för deras majestäter och kungliga högheter.

FRUN (med en blick på Augusta).

Hans majestät är allt för nådig!

NOLCKEN.

Det är hans majestät toujours!

AUGUSTA (orolig och häpen, i det hon skyndar fram till frun).

Men för allt i verlden... säg du...

FRUN (med tonvigt).

Att vi med djupaste tacksamhet och undersåtlig glädje emottaga detta bevis af hans majestäts nådiga bevågenhet!

AUGUSTA (i det hon går ifrån henne).

Ack min Gud!

NOLCKEN (sakta till frun).

Den lilla är alldeles perdu af enchantement!

FRUN (likaså).

Hon är ännu litet sauvage!

NOLCKEN (likaså).

Pauvre enfant! (högt) Huru mycket mera skulle ni inte éblouisseras, min fröken, om jag vore nog indiscret att omtala en utmärkelse som är er ämnad, men som ännu skall vara en hemlighet. Ah! quel avenir pour vous, mademoiselle!

FRUN.

Hvad menar ni, kära baron?

AUGUSTA (afsides).

Min Gud, hvarför kom jag hit!

NOLCKEN.

Nåväl, jag vill riskera att — complétement entre nous, — omtala hvad hans majestät daignerade att helt förtroligt hviska i mitt öra i går afton vid couchern: Fröken Augusta är designerad att agera Elvires roll i "Bedragne Paschan" på det societets-

spectacle som i nästa vecka kommer att arrangeras på Drottningholm, till firande af hennes kunglig höghet hertiginnans namnsdag.

FRUN (förvånad).

Åh, verkligen?

AUGUSTA (gråtfärdig).

Jag... spela komedi... men...

FRUN (sakta).

Tyst!

NOLCKEN.

Och det merveilleusaste är att Elvires älskare den ridderlige och sköne Don Alonzo, kommer att representeras af — (triumferande och vigtig) Gissa då, mes dames!

FRUN (otålig).

För allt i verlden, kära baron! Ni vet att vi fruntimmer äro gränslöst nyfikna.

NOLCKEN.

Eh bien! jag vill vara ädelmodig! Af hans kunglig höghet, hertig Fredrik.

FRUN.

Ah!

AUGUSTA (med ett utrop).

Hertigen?

FRUN (stiger upp).

Ett charmant arrangement!

NOLCKEN (sakta).

Madame!... er nièce kan göra en lysande fortune... man hviskar om... mais mon Dieu! Det går inte an...

FRUN.

Åh säg, cher baron!

NOLCKEN.

Eh bien!... on dit que...

Sjunde scenen.

DE FÖRRE. ANDERS (från fonden).

ANDERS.

Doktor Hedenius frågar om nådig frun och fröken ta' emot.

NOLCKEN (afsides).

Hedenius? Cest lui!...

FRUN.

Bed doktorn stiga in! (Anders går.) Men säg mig nu baron hvad ni menade.

NOLCKEN (sakta).

Man hviskar om en rupture mellan hertigen och la belle Hagman... man talar om ett parti mellan henne och le docteur!

FRUN.

Doktorn!

NOLCKEN.

Silence! Han är ännu inte averterad...

FRUN.

Ah!

AUGUSTA (för sig).

Ludvig! Gud ske lof...

FRUN (i det hon går öfver och hindrar Augusta att skynda emot den inträdande).

Förråd dig inte!

NOLCKEN (afsides).

Den lilla är complétement stupéfaite!

Attonde scenen.

DE FÖRRE. HEDENIUS (från fonden).

HEDENIUS.

Mina damer... min...

FRUN.

Välkommen, doktor!... (med afsigt) Ni kommer för att göra er underrättad om *frökens* helsa?

HEDENIUS.

Ja, nådig fru! (afmätt till Augusta) Hur befinner ni er, min fröken?

FRUN (afsides).

Han förstod mig!

AUGUSTA (stammande).

Jag tackar... mycket väl... (för sig) Hvarför säger han fröken?

FRUN.

Herr baron Nolcken... tillåt mig att för er få presentera doktor Hedenius från Värmland.

HEDENIUS.

Herr baron!

NOLCKEN (räcker honom fingerspetsarne).

Enchanterad af att få göra er bekantskap, mon cher! (sakta till frun) Han ser ganska distingué ut; parbleu! La belle Hagman har en etonnant tur! (högt) Min kära doktor! det passar sig charmant att jag råkar er här. Med madames ämabla permission har jag en befallning att framföra till er från hans majestät.

HEDENIUS (glad).

Från kungen?

NOLCKEN.

Hans majestät befaller er till audiens klockan sex i afton i sitt kabinett. Ni eger således att inställa er klockan tre qvart till sex i blåa salongen, två trappor upp, der ni träffar mig som tjenstgörande kabinettskammarherre.

HEDENIUS.

Jag skall ha' den äran att infinna mig, herr baron. (för sig) Kungen mins mig! hvilken lycka!

NOLCKEN.

Och nu, mes dames, ber jag er tusen gånger excusera; men vigtiga affairer tvinga mig att lemna cet asyle pour les graces et la beauté! (kysser fru Schröderheims hand.) Au revoir till i afton, charmante madame! (likaså till Augusta) Au revoir, éblouissante mademoiselle! (nedlåtande till doktorn) Farväl, min vän! Glöm inte le salon bleu! (till frun) Min compliment till min charmanta vän, votre époux! (dansar ut genom fonden.)

Nionde scenen.

FRUN. AUGUSTA. HEDENIUS.

FRUN.

Nåväl, hvad säger ni om denna praktupplaga af en hofman?

AUGUSTA.

Han var afskyvärdt narraktig!

FRUN.

Han anses oöfverträfflig.

HEDENIUS.

Mig gladde hans budskap så högt, att jag knappt märkte narraktigheten hos budbäraren.

AUGUSTA.

Ack, du vet inte, Ludvig...

FRUN.

Hvad nu? Är detta den min och ton som anstå den uppgående stjernan, den nyutnämnda hoffröken hos drottningen?

HEDENIUS (häpen).

Hof... fröken?...

FRUN.

Hos drottningen, ja! Och ännu mera: för den tjusande Elvira, som kommer att spela emot hofvets vackraste kavaljer, prins Fredrik.

HEDENIUS.

Men förklara mig, Augusta... säg mig...

AUGUSTA.

Jag kan icke säga annat än att jag är gränslöst olycklig! (nästan gråtande) Det är sant som Anne-Charlotte säger.

HEDENIUS.

Men det är afskyvärdt... och det får inte, det skall inte ske...

FRUN.

Sådana barn! Uppskatta ni så ringa den stora ära, som vederfares er? Fästmön hoffröken, — fästmannen befald till audiens hos kungen. Otacksamma doktor! Om ni ville sälja denna er lycka, så skulle man på ögonblicket bjuda er tusen dukater för den.

AUGUSTA.

Att du kan skämta i ett sådant ögonblick. Du ser vår förtviflan, och i stället för att bistå oss...

HEDENIUS.

Ack ja, min fru! Ni känner lifvet och förhållanderna här bättre än någon annan! Råd oss! Hvad är att göra?

FRUN.

Ingenting annat än att taga emot och tacka.

HEDENIUS.

Men . . .

AUGUSTA.

Hellre går jag i strömmen, än jag kommer upp på hofvet!

FRUN.

Tokerier, mitt kära barn! Man nekar aldrig att emottaga en utmärkelse af sin konung — och gör man det, så stänger man vägen för sig. Skulle ni vilja det, doktor!

HEDENIUS.

Nej visst inte; men min heder . . .

FRUN.

Den kunde ni gerna läst in hemma i någon byrålåda; — man bör aldrig föra med sig öfverflödiga effekter på resor. Men, allvarligt nu! Augusta följer mig på couren i afton, och ni, doktor, infinner er hos kungen klockan sex. Man ser inte alla dagar ett hof sådant som Gustaf den tredjes, och när ni sedan sitta och mögla borta i er landsort, så kan det minnet ju vara rätt lystert att tänka på och briljera med bland småfolket.

AUGUSTA.

Vi tänka visst inte mögla! . . . Fy, Anne-Charlotte!

FRUN.

Sådant tänker man aldrig, — det inträffar ändå! — I morgon få vi alltid tillfälle att inventera en

contra-intrig, för att sönderslita de nät man synes vilja spinna omkring Augusta. Jag lofvar er att jag skall uppbjuda hela min förmåga i den vägen, och den är inte liten! Jag har inte för roskull tillbragt några år vid ett hof så lysande som detta! — Vill ni således lyda mig?

AUGUSTA.

Ack ja, gerna!...

HEDENIUS.

Men...

FRUN.

Ni är horribel med edra men! Ja eller nej? — Vill ni lyda mig eller inte?

HEDENIUS.

Jag lofvar det!

FRUN.

Nå ändtligen! Till belöning för er lydnad ger jag er... (leende) gissa hvad?

HEDENIUS (glad).

Tillåtelse att återkomma i eftermiddag?

FRUN.

Nej, då måste hårfrisören inta er plats. Men om det roar er att se hur Augusta logerar här hos oss, så skänker jag er en half timma för att bese hennes kammare.

HEDENIUS (förtjust, i det han kysser hennes hand).

Åh, min fru ... ni är sjelfva godheten!

AUGUSTA (omfamnar henne).

Vi ha så mycket att tala om!

FRUN.

Skynda er då; men kom ihåg: endast en halftimma! Och inte flera än två kyssar — en när ni kommer och en när ni går! Hör ni det, doktor!

AUGUSTA.

Fy! Anne-Charlotte! så stygg du är!

FRUN.

Ja, man påstår det!... Skynda er nu! (de gå till höger.)

Tionde scenen.

FRU SCHRÖDERHEIM (ensam.)

De stackars barnen! Man behöfver verkligen komma deras enfald en smula till hjelp! (efter en paus) Aha, ers majestät! det är en ganska tvetydig ära ni ämnar oss; men ni har gjort upp räkningen utan värdinnan. På hvad sätt skall man likväl kunna hindra hertigens vackra plan, som understödjes af konungen? Ah! jag glömmer ju alldeles den i onåd fallna favoriten. Hagman har ett briljant hufvud... det är med hennes tillhjelp jag måste besegra tjusarkungen och hans bror. (sätter sig vid venstra bordet och skrifver) Men — *kan* jag korrespondera med henne?... (muntert) Ah bah! allting går an i krig! (fortsätter att skrifva.)

Elfte scenen.

DEN FÖRRA. SCHRÖDERHEIM. (sedan) ANDERS.

SCHRÖDERHEIM (från venster i hofdrägt, med nordstjernekrachanen på rocken och en portfölj under armen).

Jag fruktar att föredragningen blir orageuse i dag: frågan om riksdag måste före igen! — Ah, du är ännu här, ma mie?

FRUN.

Som du ser! Jag sköter min korrespondans!

SCHRÖDERHEIM (ringer).

Farväl, min vän! Åker du ut på förmiddagen?

FRUN.

Nej, jag väntar visiter.

ANDERS (från fonden).

Statssekretern ringde?

SCHRÖDERHEIM.

Ja, tag portföljen här. Är vagnen framme?

ANDERS (tar fåtöljen).

Ja, herr statssekter.

FRUN (som under tiden lagt ihop och förseglat brefvet).

Lemna sedan detta till sin adress.

ANDERS (tar brefvet).

Jaha, nådig fru!... (går).

SCHRÖDERHEIM (kysser frun på pannan).

Adieu, ma mie!

FRUN.

Adieu, min björn! (då Schröderheim är nära dörren) A propos! din kunglige beskyddare har funnit ett nytt sätt att visa oss sin välvilja!

SCHRÖDERHEIM (stannar).

Hvad menar du?

FRUN.

Han har behagat utnämna Augusta till hoffröken hos drottningen.

SCHRÖDERHEIM (kommer nedåt).

Nej! hvad säger du?...

FRUN.

Och dessutom lär hon få sig tilldelad Elvires roll i "Bedragne Paschan" till societetsspektaklet i nästa vecka.

SCHRÖDERHEIM.

Men det är ju charmant!

FRUN (med tonvigt).

Hertig Fredrik skall spela Don Alonzo.

SCHRÖDERHEIM.

En högst ovanlig fortune för en liten landtfröken! ... När skall hon presenteras?

FRUN.

Vid couren i afton.

SCHRÖDERHEIM.

Förträffligt! Och hvad säger min frondör till hustru om allt det der?

FRUN.

Jag är naturligtvis förtjust.

SCHRÖDERHEIM (godmodigt).

Nå, det fägnar mig! Ser du nu, lilla Jacobinska att kungen är bättre än sitt rykte? Erkänner du att han är den artigaste, den välvilligaste monark i verlden?

FRUN.

Ja visst, min björn!

SCHRÖDERHEIM.

Och lofvar du mig att hädanefter vara försigtigare i dina uttryck, och inte mera såra honom genom dina sarkasmer?

FRUN.

Jag lofvar att försöka det — på ett vilkor.

SCHRÖDERHEIM.

Och det är?

FRUN.

Att du ännu i dag passar på att tala med kungen om vår unge doktor. Gör honom till provincialläkare, så att han kommer härifrån så fort som möjligt.

SCHRÖDERHEIM.

Aha, jag förstår! Du tycker att en hoffröken hos drottningen kan göra ett bättre parti än så?... Ja, ni fruntimmer! — Nå, det är också min tanke. Han skall få tjensten, om jag annars förmår något hos kungen! Adieu, ma mie!

FRUN.

Adieu, min store björn!

SCHRÖDERHEIM.

Kom nu väl ihåg att hädanefter är det fred. (Går genom fonden.)

Tolfte scenen.

FRU SCHRÖDERHEIM. (sedan) ANDERS.

FRUN (ser efter honom med slug min).

Nej, min kära björn! nu först är det krig och det på fullt allvar!... (leende) Den gode Elis! hvad han nu är skapad till; men inte är det till diplomat, det hoppas jag kunna bevisa honom! (ämnar gå till höger.)

ANDERS (från fonden).

Nådig frun!

FRUN (vänder sig otåligt om vid dörren).

Har du ännu inte gått med biljetten?

ANDERS.

Nej, se först fick jag lof att se efter att statssektern kom sig af rigtigt. Och just som jag skulle gå, så kom ett fruntimmer, som nödvändigt vill tala med nådig frun.

FRUN.

Så förargligt! — Hvem är hon.

ANDERS.

Ja, se det kunde jag inte se, för hon har ett tjockt flor för ansigtet; men hon bad mig lemna fram det här! (lemnar ett hopviket papper).

FRUN.

Låt se! (viker upp papperet, läser med glad öfverraskning och säger hastigt) Ah! det var en annan sak! Har du brefvet här?

ANDERS.

Jaha, nådig fru! (tar upp det ur fickan.)

FRUN.

Gif hit det, och bed damen genast stiga in.

ANDERS.

Jaha! (afsides) Det är något rigtigt storförnämt! (går genom fonden.)

Trettonde scenen.

FRU SCHRÖDERHEIM. (derpå) SOPHIE HAGMAN.
(sist) ANDERS.

FRUN.

Hon har haft samma tanke som jag! Les beaux esprits se rencontrent! Men hur emottaga henne? Statssekterns fru och prinsens väninna — nej, det går inte an! Två damer med hufvud och verldsvana,

som behöfva hvarandra... så måste det bli! Allons! låt oss vara förtjusande! (Anders öppnar fonddörrarne och Sophie Hagman inträder. Sedan dörrarne blifvit stängda, kastar hon sin slöja åt sidan och efter en artig helsning för fru Schröderheim stannar hon, synbart obeslutsam, på sin plats uppe vid dörren. Frun skyndar med utsökt artighet emot henne, fattar hennes hand och för henne ned till kåsösen, der hon nödgar henne att taga plats, hvarpå hon sjelf sätter sig bredvid.) Men se så, tag då plats, ma chère!

SOPHIE (något brydd).

Nådig fru... kan ni förlåta min djerfhet att... att så här...

FRUN.

För allt i verlden, min bästa! Jag är förtjust öfver er visit — och se här beviset! (lemnar henne brefvet.)

SOPHIE (gladt förvånad).

Hvad ser jag? Ni har haft den godheten att skrifva mig till?

FRUN.

Som ni ser. Ett samtal mellan oss båda är i denna stund af högsta vigt. Jag har mycket att säga er och ni har kanske också något att meddela mig? Eh bien! låt oss ta' våra försigtighetsmått. (ringer.)

SOPHIE (böjer sig emot henne).

Hvad ni är god!

FRUN.

Pur egoism., min söta! (Anders kommer i fonddörren.) Jag är på förmiddagen inte hemma för någon! (Anders bugar sig och går.) Seså der! (med ett fint leende i det hon lutar sig beqvämt tillbaka i soffan.) Låt oss nu intriguera!... (ridån faller hastigt.)

FJERDE AKTEN.

Kungens kabinett, med tvenne dörrar på högra sidan. I fonden en marmorspisel och öfver den ett porträtt af Fredrik den andre. På spiselkanten Voltaires byst, också i marmor. Till venster ett fönster med djup nisch och tunga sidengardiner. I fonden till venster om spiseln, en i panelningen dold dörr, som då den öppnas visar de första stegen af en nedåt gående vindeltrappa. Framför fönstret en soffa och framför soffan ett skrifbord med böcker och papper. Till höger mellan dörrarne, en skulpterad secrétaire i Ludvig XV:s stil, med lådor, och ofvanpå den ett ur i guldfoder under glaskupa. Tända ljus i armstakar på bordet och på secrétairen. Stolar i samma stil som soffan.

Första scenen.

KUNGEN. ARMFELT.

(Vid ridåns uppgång sitter Armfelt vid bordet skrifvande. Kungen går med hastiga steg, dikterande, fram och åter i rummet, stannar ibland och gör lifliga och snabba åtbörder vid dikterandet.)

KUNGEN (dikterar).

"Hvad du känner mig litet, Spinette, om du tror att jag kan trösta mig, då jag för alltid finner mig skiljd från Don Alonzo!" (Stannar.) Hvad säger du om den tiraden, Mauritz?

ARMFELT.

Superb, ers majestät! Det ligger så mycken värma, så mycken undertryckt passion deruti!

KUNGEN.

Låt oss nu gå vidare! (Fortsätter med lifligt uttryck.) "Jag älskar honom så ömt och jag tror mig ha' ett hjerta för grannlaga att kunna så hastigt glömma hans kärlek!" ... Tror du att den lilla landtliga oskulden skall kunna säga det der med expression?

ARMFELT.

Hvilken ung flicka finner inte det rätta uttrycket för sådana ord?

KUNGEN.

Ma foi! du har rätt! Nå, hvem känner dem bättre än du?

ARMFELT.

Auktorn till "Bedragne Paschan" — åtminstone att döma efter Elviras replik strax derpå! (Läser.) "Ack, om mitt hjerta än kunde vara benäget att bli tröstadt, så bör du finna att paschan är litet gjord att åstadkomma en sådan förändring!"

KUNGEN.

Åh ja, pas vrai? Det der är inte utan sin lilla menniskokännedom! ... Ack, vet du, Mauritz, det vore — foi de gentilhomme! — mycket roligare att vara teaterskribent än kung! Hur lätt manierar inte auktorn sina figurer? Han uppgör sin plan, och de lyda hans minsta vink, i det de för hans blickar öppna hvarje vrå af sin själ! Inom politiken åter, der vilja alla hålla trådarne, alla vilja herrska och ingen lyda!

ARMFELT (med tonvigt).

Men alla måste det likväl!

KUNGEN.

Och spinna ränker i mörkret, ja! Tacka vill jag konstens och poesiens verld med sina odödliga gestalter! Hos dem trifs jag så väl, hos dem njuter jag mina bästa stunder — det är hos dem jag hemtar styrka för mitt maskeradäfventyr derute i det stora! — Hvad tycker du om orden i mitt divertissement?

ARMFELT.

Förtjusande, ers majestät?

KUNGEN.

Vraiment? — Läs upp dem, så får jag höra. (Sätter sig midt emot Armfelt.)

ARMFELT (läser).

"Icke blott för lifvets vår
Kärlek lärt att lagar tyda,
Han är Gud för alla år,
Alla åldrar honom lyda!

Ynglingen vid flickans bröst
Kring dess första blommor leker;
Gubben in i ålderns höst
Än dess sista frukter smeker.

Och när hjertat saknar kraft
Att dess sanna nöjen smaka,
Kallar minnet dem det haft
Med behag ännu tillbaka!

Han gör lifvets morgon säll
Med den sanna vård han tager,
Och han tröstar än dess qväll
Med ett hopp, som ljuft bedrager!"

KUNGEN (stiger upp lifligt).

Ma foi! Kellgren har här som alltid omskapat min prosa till en förtjusande vers! Sjunget af fru Olin, bör det bli charmant, eller hvad tror du?

ARMFELT.

Hänförande! Ett värdigt motstycke till "Ädla skuggor" — sjunget af Stenborg.

KUNGEN.

Nå, det är en annan sak! Det är det heroiskt-fosterländska; detta åter det erotiskt-menskliga.

ARMFELT.

Ja! Gustaf den tredje har många strängar på sin lyra, och alla klinga de lika fullt, lika harmoniskt.

KUNGEN.

Du öfverdrifver, min vän! Jag är ingen skald; men jag är kanhända organisatör. Jag vill visa mina svenskar vägen till ett nationelt drama, och kan jag créera ett sådant, så gläder det mig mera än en vunnen batalj. Ty ära är nog bra; men hyfsning är bättre, och det är den som vi sakna. (Med hastig öfvergång.) Men à bas les affaires graves! Låt oss tänka på våra nöjen! Jag är nyfiken på couren i afton!

ARMFELT.

För den nya stjernans skull, som då uppgår öfver hofvet?

KUNGEN.

Ja, foi de gentilhomme! Det skall intressera mig att se om ni har smak.

ARMFELT (stiger upp).

Och om så är, ämnar ers majestät gynna hertigens planer?

KUNGEN.

Nous verrons! Jag ser inte ogerna att mina bröder amusera sig, under tiden glömma de bort att frondera! Karl har nu som vanligt sina frimurare.

ARMFELT.

Och sin penchant för balletten.

KUNGEN.

Fredrik har hittills varit captiverad af la belle Sophie; efter som han nu tycks ha ledsnat vid henne, så ser jag inte ogerna att hon blir ersatt. I synnerhet om jag på samma gång kan spela den abominabla fru Schröderheim ett puts för all den malice som hon strör omkring sig! (Stampar i golfvet.) Ah! cette femme!

ARMFELT.

Men om den unga skönheten är grym, om hon har principer?

KUNGEN.

Ah bah! Fåfängan plär vara starkare än principerna!

ARMFELT.

Det är sant. Och den fallna favoriten?

KUNGEN.

Skaffar man en passande reträtt: det vill säga, en man! — Hvad är klockan?

ARMFELT.

Half sex, ers majestät.

KUNGEN.

Jag vill då inte längre uppehålla dig, kära Mauritz. Vi mötas vid couren. Jag har klockan sex låtit befalla hit en ung man som Schröderheim i dag mycket varmt rekommenderat, och som jag ämnar göra till provincialläkare i Värmland. Ja, du mins

honom nog, densamme som vi träffade i Kungsträdgården tillsammans med la belle Sophie.

ARMFELT.

Ah! då förstår jag ers majestäts combination.

KUNGEN.

Tror du att han refuserar?

ARMFELT.

Hvarför skulle han göra det? Emballaget försonar honom nog med frukten, äfven om den skulle vara litet fläckig.

KUNGEN (svänger sig skrattande om på klacken).

Foi de gentilhomme! Du har rätt, Mauritz! Au revoir! (Armfelt bugar sig och går.)

Andra scenen.

KUNGEN. Sedan BADIN.

KUNGEN (efter en paus).

Toute reflexion faite, är det ändå en horribelt depraverad verld, som omger oss furstar! Smickrare få vi i dussintal för en nick, ett smålöje; en ärlig vän kunna vi icke köpa oss för vår krona och all vår makt. (Med hastig öfvergång.) Mais, à bas la philosophie! Konsten ligger deruti att traitera sina dockor så att de tjena ens intressen — och den konsten hoppas jag att förstår au fond! (Det klappar sakta på tapetdörren i fonden.) Ah, Badin! (Ropar.) Kom in, fripon!

BADIN (inkommer tyst och stannar bugande i fonden).

Hörsammast, majestät!

KUNGEN (sätter sig vid bordet).

Eh bien! Hvad gör man i vår kära hufvudstad?

BADIN.

Lefver som hvar dag vore den sista.

KUNGEN.

Bra!

BADIN.

Så tycka värdshusvärdarne med; — men presterna så lagom.

KUNGEN.

Bah! Folket skall roa sig.

BADIN.

Majestätet föregår med godt exempel.

KUNGEN.

C'est mon devoir! Hvad säger man på kaffehusen och klubbarne?

BADIN.

Olika.

KUNGEN.

Hur så?

BADIN.

Adeln skriker på riksdag.

KUNGEN.

Så?

BADIN.

Presterna på bränvinsförbud.

KUNGEN.

Bêtes!

BADIN.

Militären vill ha' krig!

KUNGEN (lifligt).

Ah!... Hvem vet?

BADIN.

Borgerskapet nedsättning i skatterna.

KUNGEN.

Gammal ton!

BADIN.

Och alla, som inte fått en qvatern, svära öfver nummerlotteriet.

KUNGEN (skrattar).

Foi de gentilhomme! Din tafla är lika svart som som du är sjelf.

BADIN.

Kan väl bli ändå svartare!

KUNGEN.

Hvad menar du?

BADIN.

Om man får tro ryktena från Finland.

KUNGEN.

Sprengtporten kanske?

BADIN.

Ja — och Hästesko?

KUNGEN.

Bah! en storm och myggorna äro bortblåsta!

BADIN.

Låt då blåsa upp snart, majestät! Annars bita de sig fast.

KUNGEN (otåligt).

Men folket... hvad säger folket?

BADIN.

Tycker att majestätet bygger för mycket.

KUNGEN.

Bah!

BADIN.

Statar för mycket!

KUNGEN.

Så?

BADIN.

Roar sig för mycket!

KUNGEN.

Vraiment?

BADIN.

Och kostar för mycket!

KUNGEN.

Och för öfrigt?

BADIN.

Hurra de som galningar, om de bara få se näsan af majestätet på en kopparslant.

KUNGEN.

Bra! (Kastar åt honom en börs.) Se der, fripon!

BADIN (tar den i flygten).

Underdånigst!

KUNGEN.

Vet du annars något?

BADIN.

Bara litet som angår högheten.

KUNGEN.

Fredrik?

BADIN.

Naturligtvis.

KUNGEN.

Hvarför inte Karl?

BADIN (högtidligt).

Bugar sig för den stora triangeln!

KUNGEN.

Nå, Fredrik?

BADIN.

Får akta sig.

KUNGEN.

För hvad?

BADIN.

Mamselln har varit hos fru Schröderheim på förmiddagen.

KUNGEN.

Sapristi? Vet du det säkert?

BADIN.

Sett henne sjelf! Var der i tre timmar... åkte i hyrvagn och hade tjockt flor. Högheten får akta sig.

KUNGEN.

Du vet ingenting bestämdt?

BADIN.

Nej, betjeningen för ärlig... från bondlandet!

KUNGEN (för sig).

Hvilket hufvud, den qvinnan!

BADIN.

Har bestämdt skaffat sig sådant, bara för att förarga majestätet.

KUNGEN.

Tag reda på saken.

BADIN.

Ska' försöka! Känner en jägare, som slår för mamsellns kammarjungfru.

KUNGEN.

Det är bra! Adieu!

BADIN.

Hörsammast! (Vänder sig om vid dörren.) Ingenting som majestätet vill ha' sagdt... ute!

KUNGEN.

Säg att det blir riksdag.

BADIN.

Ahå!

KUNGEN.

Nästa år!

BADIN.

Aha!

KUNGEN.

Och krig också!

BADIN (nyfiket).

När då?

KUNGEN.

När *jag* är färdig!

BADIN.

Förstår! — Ingenting vidare?

KUNGEN.

Nej!

BADIN.

Underdånigst, majestät! (Afsides i det han går.) Och om ständerna släppa till pengar! (Försvinner genom tapetdörren.)

Tredje scenen.

KUNGEN. Sedan NOLCKEN.

KUNGEN.

Foi de gentilhomme! Står min vän Ludvig mig bi, som han lofvat, så skall jag snart återeröfra vår gamla maktställning i Europa! En garde derför, madame Catherine! det gäller oss båda! (Ringer hastigt.) Och nu till småsakerna — medan vi afbida de stora! (Nolcken inträder hastigt från första sidodörren till höger.) För in den unge doktorn!

NOLCKEN (förvirrad).

Ers majestät ser mig i den grymmaste embarras! Det är i sanning incroyabelt, men han är ännu inte arriverad!

KUNGEN.

Hvad skall det heta?

NOLCKEN.

Jag kan omöjligt imaginera mig annat än att han fått slag... une mort subite! Ty att han skulle vara capabel att ignorera...

KUNGEN.

Och ni har inte sändt en estafette?

NOLCKEN.

Pardon, sire! Jag har sändt två!

KUNGEN (ser på uret öfver secretairen).

Tio minuter öfver sex!

NOLCKEN.

Min Gud! Jag ber ers majestät nådigast vara öfvertygad om att jag är på det högsta indignerad öfver detta oerhörda manquement på undersåtlig obeissance — och om det funnes en bastilj...

KUNGEN (vänder honom otåligt ryggen).

Tacka Gud, min baron, att en sådan inte fins!

NOLCKEN (bestört).

Ah! je suis perdu! (Dörren öppnas och en lakej synes på tröskeln.) Non! je suis sauvé! (Till lakejen, sakta.) Nå, maroufle!

LAKEJEN (sakta).

Doktorn är derute!

KUNGEN (vänder sig hastigt).

Qu'est que ça?

NOLCKEN (fjeskande).

Doktorn är derute, sire, och han är förtviflad, han...

KUNGEN.

Assez! För honom genast in!

NOLCKEN (knuffar ut lakejen).

Genast, garnement! (Vänder sig bönfallande till kungen.) Sire! jag kan inte eloignera mig förrän ers majestät täckts assurera mig om att min konung daignerade excusera . . .

KUNGEN (slår honom ett lätt slag på kinden).

Han är en god tok, kära Nolcken!

NOLCKEN (förtjust).

Sire! (För sig.) Egenhändigt souffleterad af hans majestät! Quelle grâce! (Går, strålande af glädje, och möter i dörren Hedenius, som han med en rörelse af handen ber stiga in, i det han hviskar honom i örat). Var förtviflad, unge man! Var exaspérerad! (Går hastigt.)

Fjerde scenen.

KUNGEN. HEDENIUS.

(Hedenius stannar något förlägen, men dock ej bondblyg, strax innanför dörren. Kungen vänder sig mot honom och mäter honom med missnöjd blick.)

KUNGEN.

Hvad skall det heta, min herre? Man låter sin konung vänta?

HEDENIUS.

Af nåd, ers majestät . . . värdigas förlåta, men . . .

KUNGEN.

Voyons! Hvad kan ni anföra till er ursäkt?

HEDENIUS.

En pligt, ers majestät!

KUNGEN.

Undersåtens första pligt är att lyda sin konung.

HEDENIUS.

Läkarens första pligt är att bistå dem som lida.

KUNGEN.

Det är sant! (Sätter sig vid bordet.) Eh bien! låt höra hvarför ni låtit mig vänta.

HEDENIUS.

En äldre man hade halkat i trappan som leder upp till hans kunglig höghet hertig Karls våning, och man ämnade just sända honom till en fältskärsstuga, när jag kom.

KUNGEN.

Nå?

HEDENIUS.

Man trodde att han brutit benet; men till all lycka hade det stannat vid en vrickning. Emellertid tog det sin tid att undersöka skadan, att få foten i led igen och att ordinera något som kunde lindra svullnaden.

KUNGEN.

Tillhörde han hofvet?

HEDENIUS.

Ja, ers majestät... han var slottsknekt.

KUNGEN.

Och för en sådan låter ni kungen vänta?

HEDENIUS.

För läkaren är en patient främst — och ers majestät hade inte vrickat foten.

KUNGEN (skrattar).

C'est vrai! (För sig, i det han fixerar honom noga.) Han är original! (Högt.) Jag måste väl således förlåta er!

HEDENIUS.

Ers majestät är allt för nådig!

KUNGEN.

Kom närmare! Ni aspirerar således på att bli provincialläkare?

HEDENIUS.

Ack ja, ers majestät! Jag skulle anse för min högsta lycka...

KUNGEN.

Det är bra. Men ni är väl ung för att kunna ha apparencer på en så hastig befordran.

HEDENIUS.

Dét är sant att jag är ung, ers majestät, men... (Stannar tvekande.)

KUNGEN.

Säg ut!

HEDENIUS.

Men jag trodde inte att det skulle vara något fel.

KUNGEN.

Qui sait? Fråga gubbarne i Collegium medicum.

HEDENIUS.

Och *om* det är ett fel, så har det den ovanliga fördelen att det försvinner med tiden.

KUNGEN.

Mycket sant! Men för en läkare... är inte heller ålderdomens erfarenhet att förakta.

HEDENIUS.

Fullkomligt rätt, ers majestät. Också har jag alltid ansett ålderdomen för en prydnad, när den är sådan att den kräfver aktning. I och för sig sjelf skulle man väl snarare kalla den en grym nödvändighet, än något att egentligen vara stolt öfver. Serskildt har läkaren ett mödosamt kall, och det skadar ju inte att han har ungdomens krafter att bygga på.

KUNGEN.

Visst inte!... Men, hur var det? Ni önskade ju gifta er?

HEDENIUS.

Ja, ers majestät... det är bestämdt det bästa en ung man kan göra här i verlden!

KUNGEN (småleende).

Ni tror det?

HEDENIUS.

Förutsatt naturligtvis att han träffat på den rätta!

KUNGEN (med en ofrivillig suck).

Ja — deri ligger det! (Hastigt.) Och det har ni?

HEDENIUS.

Jag hoppas det, ers majestät!

KUNGEN.

Och om ni blir provincialläkare, tror ni er kunna erbjuda ett hem åt den ni valt?

HEDENIUS.

Ja, ers majestät! jag skulle då anse mig rikare än Cresus.

KUNGEN (för sig).

Ma foi! Han är lyckligare än jag. (Högt.) Och om nu kungen gjorde er till en sådan Cresus, skulle ni då visa någon tacksamhet, något attachement för en sådan gunst?

HEDENIUS (varmt).

Ers majestät! Hela mitt lif skulle inte räcka till för att afbörda mig den!

KUNGEN.

Bra, min unge vän! (Stiger upp.) Vi konungar äro så vana vid att créera endast otacksamma, — det vore, par curiosité, rätt roligt att en gång få göra en tacksam. Har ni edra papper och en ansökning i ordning?

HEDENIUS.

Ja, ers majestät!

KUNGEN.

Lemna dem då i morgon till statssekter Schröderheim, som har min befallning att sedan han tagit notis derom, genast låta utfärda er fullmakt. Hvad nu er tillkommande beträffar, som för öfrigt är förtjusande . . .

HEDENIUS.

Ack ja! inte sant, ers majestät?

KUNGEN (småleende).

Det har alltid varit min åsigt. Och ni har hennes löfte att hon vill lemna sin, säga hvad man vill, ganska lysande ställning, för att följa er till Värmland?

HEDENIUS.

Hon begär ingenting bättre.

KUNGEN.

Vraiment?

HEDENIUS.

Såvida ers majestät, nu, då hon är fästad vid hofvet, täckts tillåta att . . .

KUNGEN.

Ma foi! det tillåter jag visst. Jag fäster endast ett vilkor dervid: att ni genast efter vigseln sätter er upp i vagnen och reser hem.

HEDENIUS.

Ju förr desto hellre, ers majestät!

KUNGEN.

Bra, min unge vän! Ni har en zèle, en beredvillighet, som behagar mig. Och som jag inte gerna gör något till hälften, så är det af min hand, som er brud skall emottaga sin hemgift, och min hofpre-

dikant skall sjelf viga er i öfvermorgon ute på Drottningholm.

HEDENIUS.

Ers majestät öfverhopar mig med nåd.

KUNGEN.

Hvad gör man inte för att belöna en så trogen barndomskärlek? Ty, man har sagt mig att ni äro barndomsvänner.

HEDENIUS.

Så är det, ers majestät!

KUNGEN.

Det vill säga, hon har sjelf sagt mig det!

HEDENIUS (förvånad).

Har hon?

KUNGEN.

Ja visst, i Kungsträdgården, vid mötet i går... Ma foi! det fins några kungliga dygder som man gerna vill disputera mig, men jag har en som ingen kan bestrida: godt minne. Och nu farväl, min unge vän! Ni skall höra af mig. Lemna er adress till baron Nolcken och afvakta mina befallningar.

HEDENIUS (förvirrad).

Men, ers majestät... jag...

KUNGEN.

Det är bra! (Gör en vänligt afvisande åtbörd.) Ni kan beställa er vigselring ännu i dag, och i morgon är ni den lyckligaste dödlige. Adieu! (Vänder sig ifrån honom.)

HEDENIUS (ämnar gå, sedan han gjort flere försök att få tala, hvilket kungen afböjer, i tanke att han vill tacka).

Mötet... Kungsträdgården... jag förstår inte... jag måste ha' en förklaring... (Vänder om vid dörren,

och kommer åter ned på scenen.) Ers majestät behagade förlåta ... men ...

KUNGEN (vänder sig om med otålig min och betraktar honom).

Hvad är det?

HEDENIUS (förlägen).

Jag fruktar att ... att ...

KUNGEN (hastigt, som om han påminde sig något).

Ah, je comprends! Ni fruktar att inte allt är i ordning hemma hos er, för att emottaga er unga brud? Eh bien! ni har ju flere dagar på er ... skrif hem och låt arrangera allt! (Går till secrétairen, tar fram en börs och trycker den i hans hand.) Se här för de första utgifterna ... spar ingenting! Kom i håg att det är kungen som betalar! Adieu! (Vänder sig på nytt ifrån honom.)

HEDENIUS (för sig).

Omöjligt att få säga honom ... jag fruktar något misstag ... jag måste genast skynda till Schröderheims! (Går efter en djup bugning, och möter i dörren hertigen, som går förbi honom med en vårdslös nick, hvarefter dörren slås igen.)

Femte scenen.

KUNGEN. HERTIGEN.

HERTIGEN (i full gala).

Förlåt, mon frère ...

KUNGEN.

Ah, det är du, cher Frédéric! Redan klädd till couren?

HERTIGEN.

Ja, jag var otålig att få träffa dig, ty jag kommer för att ...

KUNGEN.

För att tacka mig, n'est-ce pas? Och det kan du ha goda skäl till, ty affairen är arrangerad.

HERTIGEN.

Hvad menar mon frère?

KUNGEN.

Mötte du inte den unge mannen, som lemnade mig nyss?

HERTIGEN.

Jo, men ...

KUNGEN.

Förstår du då inte? Det var han som skall befria dig från la belle Sophie!

HERTIGEN.

Men jag har ju redan i går sagt dig att jag inte önskar någon rupture, och jag upprepar det ännu mera bestämdt i dag. Jag kan inte lefva henne förutan.

KUNGEN.

Men hon vill ju sjelf lemna dig?

HERTIGEN.

Det beslutet hoppas jag kunna ändra.

KUNGEN.

Och du har ju sjelf sagt att hon estimerar att få ett namn, en ställning ...

HERTIGEN.

Ja, men det tillåter jag inte!

KUNGEN (otålig).

Vet du, mon cher Frédéric, att du är en complett vindflöjel! Du narrar mig att göra mina demarcher för att skaffa dig af med din sköna, och när det nu lyckats, så kommer du och säger: je ne veux

pas! (Bestämdt.) Men jag, jag vill det! Hon gifter sig med den unge läkaren — vill du sedan förmå henne att stanna, à la bonheur! det blir din sak! Vill hon deremot följa honom till Värmland, så må det stå henne fritt!

HERTIGEN.

Parbleu! det skall aldrig ske!

KUNGEN.

Foi de gentilhomme, det skall ske! Jag har gifvit den unge mannen mitt löfte och i öfvermorgon vigas de ute vid Drottningholm. Jag vill väl se om jag inte är herre i mitt hus, lika väl som kung i mitt rike! (Då hertigen vill tala.) Pas un mot! Det blir som jag vill; rätta dig derefter! (Går till höger, första dörren.)

Sjette scenen.

HERTIGEN.

Aha! mon cher frère! Du vill spela konung, äfven när det gäller mina hjerteaffairer! Men det ska' vi se! Måtte fan ta' alla kärleksnycker! Den der unga herrn såg alldeles för distinguerad ut för att inte Sophie skulle vilja gå in på min brors planer! Men det får inte ske! Jag skrifver till henne... jag skall visa henne att jag är furste! (Sätter sig vid bordet och ämnar skrifva.)

Sjunde scenen.

HERTIGEN. BADIN.

BADIN (sticker in hufvudet genom tapetdörren).

Majestät!

HERTIGEN (för sig).

Ah! Badin!

BADIN (kommer ned).

Nu vet jag hur de tänka lura högheten!

HERTIGEN (vänder sig plötsligt).

Hvad nu, slyngel?

BADIN (förbluffad).

Högheten sjelf! Pristi! (Ämnar smyga sig ut.)

HERTIGEN (skyndar efter, fattar honom i örat och för honom ned på scenen).

Stanna, skurk! Bekänn genast!

BADIN.

Vet ingenting!

HERTIGEN.

Hvilka tänka lura mig?

BADIN.

Känner inte!

HERTIGEN (skakar honom).

Känner du detta då?

BADIN.

Kan inte säga.

HERTIGEN (släpper honom och drar värjan).

Så ska' du få göra bekantskap med denna!

BADIN.

Högheten gör som Karl den elfte.

HERTIGEN.

Hvad?

BADIN.

Betalar med stångjern! Vore bättre att jag fick mina fem och tjugo!

HERTIGEN (höjer värjan).

Dem skall du få!

BADIN.

I dukater?

HERTIGEN.

Oförskämde!

BADIN (trotsigt).

Vill inte högheten köpa ... inte lär högheten piska något ur mig!

HERTIGEN (efter en paus, sticker in värjan, tar upp en börs och kastar åt honom).

Se der!

BADIN (fångar upp börsen).

Gunstig tack! Det var för det gamla.

HERTIGEN.

Hvad nu?

BADIN.

Högheten vill kanske ha' kredit på det nya?

HERTIGEN (kastar åt honom en ny börs).

Slyngel, se der! (I det han sätter sig till venster.) Säg mig nu allt!

BADIN (går först till dörrarne och ser till att ingen lyssnar).

Höghetens mamsell har varit hos frun!

HERTIGEN.

Fru Schröderheim?

BADIN.

Ja, det är bara henne jag kallar för "frun"! Har fått veta det af kammarjungfruns jägare.

HERTIGEN.

Nå?

BADIN.

Ämna lura högheten kapitalt!

HERTIGEN.

På hvad sätt?

BADIN.

Doktorn ska' gifta sig, resa tvärt och ta' unga frun med sig.

HERTIGEN.

Sophie?

BADIN.

Åhnej — den andra!

HERTIGEN.

Hvilken andra?

BADIN.

Värmlandsflickan, vet jag!

HERTIGEN (springer upp).

Är du galen?

BADIN.

Kommer aldrig i fråga. Inbringar mera att vara slug.

HERTIGEN.

Och du är säker på hvad du säger?

BADIN.

Tvärsäker! Mamselln tänker klä' sig i frökens salopp, fröken i mamsellns! Doktorn gifter sig med den föregifna Hagman, och högheten är lurad!

HERTIGEN (kastar sig skrattande ner i stolen).

Ma foi! magnifikt!

BADIN (förvånad).

Högheten skrattar?

HERTIGEN.

Bravo, Badin!

BADIN.

Högheten är inte desperat?

HERTIGEN.

Nej, som du ser! — Och allt det der ämnade du omtala för min bror, kungen?

BADIN.

Ja. — majestätet betalar så hederligt!

HERTIGEN.

Jag ger dig dubbelt, om du tiger.

BADIN.

Bara inte högheten sätter mig i klistret sedan.

HERTIGEN.

Det lofvar jag.

BADIN.

Parole d'honneur?

HERTIGEN.

Parole d'honneur!

BADIN.

Då tiger jag!

HERTIGEN.

Men för alla! Hör du?

BADIN.

Som en mur, höghet!

HERTIGEN.

Det är bra! Adieu!

BADIN.

Hörsammast! (Afsides.) Vore lustigt att veta hvilken som är galen — högheten eller undertecknad! (Smyger sig ut genom tapetdörren.)

HERTIGEN (vänder sig mot dörren till konungens rum).

Se så der, mon frère royal! Må den lilla landtfröken gå förlorad för mig, om så skall vara — men nu är det *du* som är duperad! (Går skrattande genom andra dörren till höger, medan ridån faller.)

FEMTE AKTEN.

Parken vid Drottningholm, med slottet framskymtande i fonden mellan träden. Till venster boské och bänkar. Till höger de klippta trädkulisserna till parkteatern, försvinnande inåt sidan. Det är mot skymningen, och framåt midten af akten synas slottsfönstren upplysta.

Första scenen.

v. DÜBEN. PIPER (**inkomma från olika sidor, och mötas framme på scenen**).

DÜBEN.

Se Fritz! Hvad gör du här?

PIPER.

Flanerar!... Och du sjelf?

DÜBEN.

Jag spionerar.

PIPER.

För hertigens räkning?

DÜBEN.

Till en viss grad; men också för min egen. Här passerar något mystiskt!

PIPER.

Har du då mött Björnram?

DÜBEN.

Det är inte så jag menar. Här är inte fråga om andeskåderi... men det ligger något i luften som säger mig att någon blir lurad i qväll.

PIPER.

Hur så?

DÜBEN.

Fru Schröderheim har inte sagt en enda elakhet under hela dinern.

PIPER.

Det är sant... Men för öfrigt var dinern charmant.

DÜBEN.

Och kungen vid bästa lynne. Han till och med skämtade med fru Schröderheim!

PIPER.

Och hon var sjelfva älskvärdheten mot honom.

DÜBEN.

Då är hon som farligast. När katten drar in klorna, bör man vara på sin vakt.

PIPER.

Lilla Stapelmohr var förtjusande.

DÜBEN.

Alldeles för gauche, tyckte jag.

PIPER.

Nej, hon hade en air af oro, af embarras, som klädde henne förträffligt. — Jag är högst nyfiken på repetitionen.

DÜBEN.

Hertigen deklamerar som en galning.

PIPER.

Nå, och Hagman?

DÜBEN.

Är fortfarande onådig. Men jag för min part, tror att kungen arrangerat något sätt att hålla henne skadeslös.

PIPER.

Hvad menar du?

DÜBEN.

Det hviskas man och man emellan...

PIPER.

Man och qvinna emellan, menar du väl?

DÜBEN.

Också det!... Om en hemlig vigsel i qväll härute. Hofpredikanten Börtzell kom nyss hitåkande, klädd i kappa och krage, och hade med sig i vagnen den der unge doktorn, som kungen i går utnämnde till provincialläkare i Värmland.

PIPER.

Ja, jag vet... Skulle han vara utsedd att trösta favoriten?

DÜBEN.

Ja, och att befria högheten från en skatt som börjar bli en fardeau!

PIPER.

Och doktorn går in på affaîren?

DÜBEN.

Naturligtvis! Han får ju ett godt brödstycke!

PIPER.

Det är sant; men jag känner en infam lust att korsa den der vackra intrigen.

DÜBEN (skrattar).

I moralens intresse, naturligtvis?

PIPER.

Skratta du bäst du vill, mon cher; men det är ett abominabelt spel, som här drifves med den unga flickan, och jag hade god lust att varna henne.

DÜBEN.

Akta dig för det! Tänk på monsieur Robert i "Médecin malgré lui", han som går emellan för att mäkla fred och slutar med att få hugg af begge parterna!

PIPER.

Jaja, du kan ha rätt! Hvar blir repetitionen?

DÜBEN (visar åt höger).

Man vill profitera af den vackra aftonen och hålla den här på parkteatern, som kommer att illumineras... Men, jag skyndar mig upp till hertigen, som säkert börjar bli otålig! Au revoir! (går till venster.)

Andra scenen.

PIPER (sätter sig till venster).

Hvilka intriger spinnas icke i hvarje vrå af detta lysande hof! Man skulle kunna tro att sjelfva Versailles blifvit flyttadt upp till Stockholm. Det gör mig ondt om den stackars lilla flugan, som snart sitter fast i den fina spindelväfven! — Det var således inte sant hvad fru Schröderheim sade mig om henne och doktorn — eller också har den unge herrn sålt sin kärlek och gör i stället ett raisonnabelt parti! (ser åt höger) Ah, der kommer han, och i sällskap med baron Nolcken. Parbleu! han ser ut som en hedersman och är ändå en sådan coquin.

Tredje scenen.

DEN FÖRRE. NOLCKEN. HEDENIUS (från höger).

NOLCKEN.

Här är platsen, min unge vän! Men kom väl ihåg att ni inte eloignerar er härifrån, förrän i sällskap med predikanten.

HEDENIUS.

Men, herr baron ... ni måste säga mig ...

NOLCKEN.

Pas un mot, doktor! Jag säger er ingenting, ty hans majestät har ordonnerat mig att ingenting säga — och dessutom vet jag ingenting om hela affären, mer än att jag skall vara närvarande som vittne. Ni kan under tiden amusera er med att betrakta parkteatern, medan jag skyndar mig att avertera hans majestät om att ni är arriverad! (skyndar ut till höger.)

Fjerde scenen.

PIPER. HEDENIUS.

HEDENIUS.

Jaså, detta är således parkteatern? ... Nåja, de klipta träden se ju ut som en teaterdekoration! Här spelar således sjelfva naturen komedi.

PIPER (stiger upp och kommer fram).

Den har lärt sig af menniskorna.

HEDENIUS (förvånad).

Ah! grefve Piper! ...

PIPER (vårdslöst).

Som ni ser, min unge herr provinciallläkare. Och efter som vi nu mötas så här à propos, så tillåt mig gratulera er till platsen, som ingen lär vilja ta' ifrån er.

HEDENIUS.

Hvad menar grefven?

PIPER.

Jag menar er utnämning. Trodde ni kanske att jag mente ert giftermål?

HEDENIUS.

Mitt giftermål? Hur vet ni, herr grefve?

PIPER.

Jag, som hela verlden. Till och med i våra tider och vid detta hof, étonnerar man sig en smula öfver att en ung man som ni, kunnat ingå på ett sådant köp.

HEDENIUS (allt mera förundrad).

Köp?

PIPER.

Eh bien, accord — om ni tycker att det låter bättre. Man frågar sig... men ursäkta, jag vill inte uppehålla er... (vänder sig om för att gå.)

HEDENIUS (hejdar honom).

Herr grefve, stanna! Nu måste ni fortsätta!

PIPER (högdraget).

Måste? Hvad vill det säga?

HEDENIUS.

Ni *måste* — såvida ni vill kallas en man af heder!

PIPER.

Eh bien! Man frågar sig: "hvem är då den der unge mannen? Har han så mycken talang, så éclatant lärdom, att han tror sig kunna undvara heder och ära? Eller är han så enfaldig att han inte vet hvad det är som man offererar honom?"

HEDENIUS.

Hvad menar ni?

PIPER.

Är ni då den ende som inte vet att er utnämning är priset för en låghet?

HEDENIUS.

Se der min aning!... Ända sedan i förrgår har det förefallit mig som om inte allt stode rätt till. Hvart jag kommer, mötes jag af halfva meningar, af axelryckningar, af mönstrande och tvätydiga blickar. Herr grefve! vid er adelsmannaära besvär jag er: säg mig allt!

PIPER.

Ni är således verkligen duperad? Ni vet inte hvad det är fråga om?

HEDENIUS.

Jag vet endast att hans majestät behagat utnämna mig till provincialläkare i Värmland, och att jag derigenom kan få gifta mig med den jag älskar.

PIPER.

Älskar? Ni är verkligen singulier! Kan ni verkligen på fullt allvar vara kär i Sophie Hagman?

HEDENIUS (förvånad).

Sophie Hagman? Hvem talar om henne?

PIPER.

Alla!... Det är ju henne som accordet gäller!

HEDENIUS (skrattande).

Nej, bästa herr grefve, nu förvexlar ni två alldeles olika saker! Sophie Hagman är min barndomsvän, hon var fosterdotter hos mina föräldrar, men jag gifter mig inte med henne, utan med min Augusta.

PIPER (förvånad).

Augusta von Stapelmohr?

HEDENIUS.

Ja visst!

PIPER.

Är ni fullkomligt säker på det?

HEDENIUS.

Anser ni mig då för en skolgosse?

PIPER.

Ja — er lärdom får excusera — men mycket mera är ni inte — när det gäller hofintriger. Men är det som ni säger, så felicíterar jag er!

HEDENIUS.

Jag tackar! — Men, antaget att det nu varit den andra — hvarför skulle det behöft stämplas som en låghet?

PIPER.

Vet ni då inte hvem hon är?

HEDENIUS.

Jo visst! Hon är kammarfru hos prinsessan.

PIPER.

Kammar... fru? Ha ha ha! det är, ma foi, charmant!

HEDENIUS.

Grefven skrattar!

PIPER (fortfar att skratta).

Ha ha ha! Kom nu och säg att inte enfalden är från landet! Kammarfru hos prinsessan! Det är briljant! Hvem har sagt er det?

HEDENIUS.

Hon sjelf!

PIPER.

Verkligen! (hastigt allvarsam) Herr doktor! jag är visserligen obetänksam; men när jag begått en faute, så är jag den förste att vilja reparera den! Räck mig er hand!

HEDENIUS (tvekande).

Men jag förstår inte...

PIPER.

Nej det ser jag nog; — men räck mig i alla fall er hand (trycker handen, som Hedenius räcker honom) Ni är en man af heder, doktor! och det gläder mig att jag misstagit mig om er.

HEDENIUS.

Men förklara mig då...

PIPER.

Med två ord skall jag förklara er allt! Sophie Hagman är... (ser i detsamma åt höger och säger afsides) Parbleu! växten, kostymen... det är hon! (till Hedenius, i det han visar utåt) Ser ni den beslöjade damen, som kommer der och tycks leta efter någon?

HEDENIUS.

Ja, — om jag inte misstar mig — så är det...

PIPER.

Kammarfrun hos prinsessan, ja! Fråga henne derför sjelf.

HEDENIUS.

Om hvad?

PIPER.

Om hon inte misstagit sig då hon sagt sig vara kammarfru hos prinsessan, i stället för hos...

HEDENIUS (otålig).

Hos hvem?

PIPER.

Hos ... men det vore synd att förstöra ett godt skämt! Jag vill låta henne säga er det sjelf! (går skrattande till venster.)

Femte scenen.

HEDENIUS. AUGUSTA (inträder från höger, klädd som Sophie Hagman i första akten, och med ett flor för ansigtet).

HEDENIUS (skyndar otåligt emot henne).

Hur lyckligt att du kom, Sophie ... du måste förklara mig ...

AUGUSTA (med ett muntert skratt, i det hon kastar slöjan åt sidan).

Ja, när du, Ludvig, inte känner igen mig, då är jag inte rädd för någon annan.

HEDENIUS (förvånad).

Du, Augusta, hvad vill det säga? Hvad är detta för en maskerad?

AUGUSTA.

Det är Anne-Charlotte, som arrangerat alltsammans, och som sagt att jag skulle göra det, derför att vår lycka berodde derutaf. För öfrigt hade jag ingenting emot saken, ty det är gudomligt roligt att vara utklädd!

HEDENIUS.

Så, tycker du det?

AUGUSTA.

Ja, isynnerhet när man är oigenkänlig. Ty, du kan tänka dig, onkel sjelf kände inte igen mig,

utan när jag nyss mötte honom ute på terrassen vid slottet, så bugade han sig mycket artigt med hatten i handen och sade: "Jag gratulerar er, vackra Hagman! Ni vinner, ni — det är bara vi som förlora." — Hvad kunde han mena med det?

HEDENIUS (utan att höra).

Hvar är din tante?

AUGUSTA.

Hon kommer straxt! Jag skyndade förut, derför att jag var så otålig att få träffa dig, Ludvig! (smått stött) Men, det kunde jag gerna låtit bli, ty du tycks inte alls vara trakterad af mitt sällskap, och det fast vi om en halftimma...

HEDENIUS (fattar hennes händer).

Förlåt mig, älskade Augusta... men om du visste... här föregår något, som jag inte kan förklara... vi äro båda två insnärjda i någon intrig, någon snara... man vill skilja oss åt, man...

AUGUSTA (förskräckt).

Hvad säger du?

HEDENIUS.

Sanningen, min dyra flicka! Och om jag inte misstar mig, så ligger i sjelfva den drägt du bär, något tvätydigt, något som icke är så som det borde vara.

AUGUSTA.

Hvad menar du? Det var kanske derför som alla sågo på mig, när jag mötte dem der borta i allén!

HEDENIUS.

Helt säkert — och om jag också skall gå till kungen sjelf, så vill jag ha' reda på hvad det är för

ett spel som här drifves! — Och vi gå båda dit — kom, Augusta!

AUGUSTA.

Låt oss först invänta Anne-Charlotte! Jag har lofvat henne att inte ta' ett enda steg utan hennes råd.

HEDENIUS.

Då gå vi emot henne.

AUGUSTA (ser utåt höger).

Der kommer hon ju redan!

HEDENIUS.

Ändtligen! Nu skall jag då få veta hvad allt detta har att betyda! (går mot höger.)

Sjunde scenen.

DE FÖRRE. FRU SCHRÖDERHEIM.

FRUN (möter Hedenius i kulissen).

Hvad är det för brådska, doktor?

HEDENIUS.

Ack min fru! hvarken Augusta eller jag veta hvad som föregår omkring oss; men här drifves ett osynligt spel, i hvilket vi tyckas vara dockorna, som ledas af andra.

FRUN (leende).

Hvem har gjort er så klarsynt?

HEDENIUS.

Det må vara det samma. Men jag kommer nu till er för att bli det ännu mera. Jag är trött vid allt detta hemlighetsmakeri, alla dessa halfqvädna visor, och förr än jag får veta sanningen, går jag inte ett steg längre.

FRUN.

Det der var en väl positif ton! Men det är detsamma. Går ni inte ens till vigselpallen med Augusta?

HEDENIUS.

Nej min fru — så sant jag lefver!

AUGUSTA.

Men... Ludvig!

FRUN (till Augusta).

Vet du, min kära Augusta! Du får bestämdt en mycket tyrannisk herre och man.

HEDENIUS.

Det är möjligt att det så kan förefalla er, min fru. Men jag hoppas att Augusta känner mig bättre än så, och vill ni inte här säga mig allt, så går jag i nästa ögonblick...

FRUN.

Hvart?

HEDENIUS.

Till konungen med min fullmakt.

FRUN.

Och hvarför det?

HEDENIUS.

För att återlemna den i hans händer och på samma gång säga honom rent ut, att jag inte är till salu! (gör min af att gå.)

FRUN.

Men, olycksaliga doktor! inser ni då inte att ni störtar er, att ni omöjliggör er förening med Augusta och att ni afbryter hela er karrièr?

HEDENIUS.

Jag inser ingenting annat än att jag som hederlig karl *måste* ha' ljus i denna sak, kosta hvad det vill.

AUGUSTA.

Ja, Ludvig har rätt! —

FRUN.

Nå, efter som ni envisas, så ska' ni få veta allt. Men kom ihåg att tiden skyndar och att om några ögonblick hela min plan kan vara röjd. Se här i få ord: kungen har gifvit er provinsialläkaresysslan i tanka att den ni ville gifta er med, var Sophie Hagman i stället för Augusta.

AUGUSTA.

Hvad i Guds namn säger du?

HEDENIUS.

Och hvarför vill kungen att jag ska' gifta mig med henne?

FRUN.

Hvarför? Hvarför?... Derför att man sagt honom att ni... att ni önskar det, och derför att han vet att ni är barndomsvänner.

HEDENIUS.

Och det är det enda skälet?

FRUN.

Nej, det fins ännu ett. Derför att man vill behålla Augusta qvar vid hofvet, och tycker... ja, nu får ni inte bli stött... och tycker att den unge doktorn är ett alltför simpelt parti för en fröken Stapelmohr, som till på köpet är hoffröken hos drottningen.

HEDENIUS

Och detta är alltsammans?...

FRUN.

Ja, för så vidt jag vet. Men, som jag nu är nog dum att intressera mig för er båda, så har jag velat korsa kungens planer och låta Augusta intaga den

andras ställe, utan att någon annan än ni och jag skulle veta utaf denna lilla contra-intrig. Se der, kära doktor, den förfärliga hemligheten; är den nu så farlig, och vill ni ännu skynda till kungen, lemna er fullmakt tillbaka, och förstöra hela mitt vackra spel?

HEDENIUS.

Ja, ty ännu har ni inte sagt mig allt.

FRUN.

Jaså; hvad är det då mera som ni vill veta?

AUGUSTA.

Nu förstår jag dig sannerligen inte, Ludvig. Anne-Charlotte vill göra allt detta för oss, och ändå är du inte nöjd. Jag börjar sannerligen tro på fullt allvar, att du inte älskar mig mera.

FRUN.

Nå, det fattades bara det! — Men hvad är det nu egentligen som ni vill veta?

HEDENIUS.

Jag vill veta hvem Sophie Hagman är.

FRUN.

Såå? — (efter en paus) Nå ja, ni ska' få veta det; — men på ett vilkor.

HEDENIUS.

Och det är?

FRUN.

Att ni, som ni har fått veta det, genast lägger Augustas arm under er egen och beger er upp till norra slottsflygeln, der hofpredikanten väntar; att ni der låter honom viga er...

HEDENIUS.

Men...

FRUN.

Att ni sedan genast tar er unga fru med er, sätter er i vagnen och far i karrièr bort från Drottningholm, utan att ens se er om.

HEDENIUS.

Men... jag...

AUGUSTA.

Det der är ju inte så svårt.

FRUN.

Nej, jag tycker det. Och om ni *inte* gör allt detta, så säger jag inte ett ord.

HEDENIUS.

Nåväl, jag måste väl då.

FRUN.

Ja, men på ert hedersord.

HEDENIUS.

På mitt hedersord!

FRUN.

Augusta lilla... se efter att ingen kommer och öfverraskar oss...

AUGUSTA.

Åh, det kommer ingen!

FRUN (för henne till högra kulissen).

Det kan man inte veta. Här på Drottningholm ha' sjelfva träden öron! (går tillbaka till Hedenius, men står qvar på samma plats) Luta hit *ert* öra, doktor!

HEDENIUS.

Det kan då inte sägas högt?

FRUN.

Döm sjelf! (lutar sig intill honom och hviskar honom i örat.)

HEDENIUS (med ett utrop).

Se der min aning!... Stackars Sophie!

AUGUSTA.

Hvad var det?

FRUN.

Åh, ingenting! din fästman har liktornar.

AUGUSTA (kommer till dem).

Men nu, Ludvig, måste du säga mig...

FRUN.

Kära barn! nu ha' vi inte tid!

HEDENIUS (förlägen).

Du ska' få veta det... sedan...

FRUN (med ett smålöje).

Ja — i morgon! — Fort nu, doktor! Kom ihåg att jag har ert hedersord!

HEDENIUS.

Jag skall inte glömma det! Kom då, Augusta!

AUGUSTA.

Och du Anne-Charlotte... följer du inte med?

FRUN.

Nej, jag stannar här! Seså, Gud vare med er, mina barn!... Jag kommer till Värmland nästa sommar, och då hoppas jag att få se er lyckliga — och flera! (då Hedenius vill tala) Ja, nu ha' vi ingen tid till tacksägelser! Ni kan tacka mig, när ni sitter i vagnen! (hon skyndar på dem ut till venster, ser efter dem ett ögonblick, och kommer så ned på scenen.)

FRU SCHRÖDERHEIM. (straxt derpå) SOPHIE HAGMAN.

FRUN.

Ah, det var sannerligen hög tid! Att det skall vara så mycket besvär med att göra godt här i verlden! Sottiser gå både fortare och lättare! (till Sophie, som inkommer från höger, klädd som Augusta i första akten) Nåväl, min bästa. Ni var gömd derborta?

SOPHIE.

Ja... Vet han nu hvem jag är?

FRUN.

Det var nödvändigt att säga honom det.

SOPHIE.

Och hvad sade han?

FRUN.

Han sade: "stackars Sophie!"

SOPHIE.

Mild och ädel som alltid! Och han har rätt. Men tanken på deras lycka skall trösta mig; ty jag har ju ändå afbetalt något på min skuld.

FRUN.

Mycket. Och sedan jag nu fått blicka in i en vrå af ert hjerta, så glöm inte att Sophie Hagman alltid har en vän i Anne-Charlotte Schröderheim.

SOPHIE.

Min fru!... Hur skall jag nånsin kunna tacka er för så mycken godhet?

FRUN.

Tag mig i försvar någon gång, när man förtalar mig allt för elakt. — Och hvad ämnar ni nu göra? Stannar ni hos honom?

SOPHIE (visar utåt till höger).

Se der svaret.

FRUN.

Ah! hertigen sjelf!

SOPHIE.

Jag har lofvat att vänta honom här.

FRUN.

Som alltid! Det är vårt öde, vi stackars qvinnor, att vara martyrer för vår kärlek. — Adieu! Jag går och tar reda på min björn. Man börjar redan tända illuminationen; snart är kungen här, och jag vill då vara redo att möta denne Jupiter tonnant! (går till venster.)

Åttonde scenen.

SOPHIE. HERTIGEN.

(Under denna scen börja lakejer tända de kulörta lyktorna till höger vid parkteatern; några af dem blifva synliga vid de yttersta trädkulisserna.)

HERTIGEN (hastigt från höger).

Du är här, ma chère! Du har då hållit ord! Tack, ma toute belle!

SOPHIE.

Låt mig icke allt för snart ångra det.

HERTIGEN.

Hvad tänker du på? Ack vet du, blotta tanken på att förlora dig, har gjort mig lika orolig och lika kär som när jag var tjugo år. Inte sannt? Allt groll är nu glömdt; — du lemnar mig inte mera?

SOPHIE.

Som ers höghet befaller.

HERTIGEN.

Höghet?... Befaller?... Du är då ännu ond, du har inte kunnat glömma?

SOPHIE.

Vågar jag det väl?

HERTIGEN.

Om du vågar? Parbleu! Hvad begär du för prof af min trohet? Vill du bli min hustru? Parôle d'honneur, om du vill det, så skyndar jag mig genast till kungen, och om han inte bifaller min begäran, så går jag i landsflygt — — vi sätta oss ned i Sweitz eller Italien — — jag renonserar för alltid på den dyrköpta äran att vara svensk furste... och vi gifta oss, vill du det?

SOPHIE.

Nej, ers höghet... ni skall ingenting uppoffra för min skull... Må allt bli, som förr, och lofva mig endast att inte allt för snart någon ny caprice...

HERTIGEN.

Jamais! Jag har fått nog af fleuretter! Hädanefter blir jag din trogne herde, och jag svär... (ser utåt höger) Ah! kungen! Fäll ned din voile... han får ännu ingenting märka! Lå oss nu för ett ögonblick spela komedi lika perfect, som han sjelf!

Nionde scenen.

DE FÖRRE. KUNGEN och ARMFELT (från höger).

KUNGEN (stöder sig lätt på Armfelts arm).

Ma foi, Mauritz! illuminationen kommer att göra briljant effect!... (blir varse de förre) Ah! du monde!

ARMFELT (sakta).

Hertigen och den landtliga oskulden!

KUNGEN.

Vraiment? Låt oss lyssna! (de draga sig några steg tillbaka.)

HERTIGEN.

Ja, förtjusande Augusta! jag svär er en evig trohet! Jag skall aldrig upphöra att hviska i ert förtjusande öra dessa ord, i hvilka jag önskade kunna nedlägga hela min själ: Je vous aime pour toujours!

KUNGEN.

Han exprimerar sig inte illa!

ARMFELT.

Hvem skulle inte göra detsamma — i hans situation?

HERTIGEN (sakta till Sophie).

Säg någonting... halfhögt... sucka åtminstone!

SOPHIE.

Ack!...

HERTIGEN.

Ni tviflar? Men om jag nu svär er det, här vid edra fötter! (på knä) Aldrig har en trognare tillbedjare knäfallit för en mera förtjusande fot, och hela mitt lif skall egnas dig till en dyrkan utan gräns!

KUNGEN (klappar i händerna).

Mais, c'est charmant, ça! Bravo! bravo!

HERTIGEN (skyndar upp, spelande på det högsta öfverraskad).

Min bror! Ers majestät... jag... (sakta till Sophie) Skynda upp till slottet, och vänta mig der! Fort! (Sophie skyndar ut till venster.)

Tionde scenen.

KUNGEN. HERTIGEN. ARMFELT.

KUNGEN (skrattande).

Ma foi! den lilla dufvan tar till flykten!... (till Armfelt som vill följa henne) Nej, du stannar, Mauritz! (till hertigen) Jag gör dig min uppriktiga compliment, Frédéric! Du hade en accent utaf véritabel känsla, som toucherade mig!

HERTIGEN.

Åh... tycker du verkligen?...

KUNGEN.

Ja, i sanning! Och det passar sig nu alldeles förträffligt, sedan jag just vid det här laget débarrasserat dig från din gamla inclination.

HERTIGEN.

Hvad menar mon frère?

KUNGEN.

Ma foi! Jag menar att din charmanta Hagman just nu gifter sig med sin unga doktor, och gör sin lilla tour des noces till Värmland!

HERTIGEN (spelar häpen).

Ah! hvad hör jag!

KUNGEN.

Du är således tout à fait fri! Jag väntar Nolcken hit i hvart ögonblick; han har på mina vägnar varit närvarande som vittne.

ARMFELT (som under tiden sett ut åt venster).

Ser jag rätt, så kommer han der i flygande fart!

KUNGEN.

Då få vi veta nytt!

HERTIGEN.

Han ser helt konsternerad ut!

ARMFELT.

Se hur han fäktar med armarne!

KUNGEN.

Hvad skall det heta?

HERTIGEN (för sig).

Nu creverar bomben!

KUNGEN.

Je suis vraiment curieux!

Elfte scenen.

DE FÖRRE. NOLCKEN. (från venster).

NOLCKEN (instörtar med förstördt utseende, alldeles andlös).

Sire!... ers majestät — jag... Åh! hvilken mystification! (nyser.)

KUNGEN.

Hvad är det! Tala fort!

NOLCKEN (brådskande).

På ers majestäts befallning infinner jag mig i drabantsalen, för att témoignera... jag håller hofpredikanten sällskap — han berättar presthistorier... vi vänta horriblement... ändtligen arriverar brudparet — vigseln tar sin början — hofpredikanten tar emot en papperslapp med kontrahenternas namn... jag — avec tous les respects possibles — tar mig en pris ur min dosa med ers majestäts namnchiffer... jag börjar éternuera... jag hör ingenting... vigseln är slut, bruden kastar tillbaka sin voile, och — figurera er min förskräckelse! — jag ser framför mig

fröken de Stapelmohr, comme la femme du docteur! (nyser.)

KUNGEN.

Ah, ni är fou, Nolcken! Hon var ju nyss här!

NOLCKEN.

Pardon, sire — men hon var der. Le butor kysser henne — hofpredikanten lägger ihop sin bok — jag nyser fortfarande — doktorn säger prosit, och inom ett ögonblick sitter han i vagnen med sin unga fru... kusken fouetterar hästarne och det bär af i karrièr... Jag begriper ingenting, utan skyndar mig hit för att aflägga räkenskap för den mig i nåder anförtrodda commission, som jag sökt att utföra med all den zèle och alla de... (nyser.)

KUNGEN.

Han är en narr, min kära Nolcken!... Hur vågar han komma till mina öron med en fabel de telle sorte? Fröken Stapelmohr var nyss här i samtal med min bror, och ni har lupit med limstången efter vanan!

NOLCKEN (bestört).

Men, sire... (nyser).

ARMFELT.

Kanske ändå inte alldeles, ers majestät. Hertigen ser ut, som om han skulle kunna upplysa något i den här saken.

HERTIGEN.

Hvem, jag?... visst inte! Jag...

KUNGEN.

Foi de gentilhomme! Hvad skall det heta! — Skulle man verkligen vågat trotsa min befallning?

NOLCKEN.

Ers majestät... jag är rädd för att fru Schröderheim... jag kommer nu ihåg att hon i morse sände mig ett nytt snus (nyser) som... som...

KUNGEN.

Fru Schröderheim? Ah! jag borde anat det... Nolcken! sänd genast en estafette efter vagnen, och låt föra de nygifta tillbaka till Drottningholm. Ah, om man vågat, om man... (till Nolcken, som står tvekande och ser från den ene till den andre) Eh bien! är ni ännu inte borta? Min onåd, om...

NOLCKEN (med ett skutt)

Sire! je cours... (han ämnar springa ut till venster, men mötes af fru Schröderheim, som inkommer vid sin mans arm, och ger honom ett tecken att stanna.)

Tolfte scenen.

DE FÖRRE. SCHRÖDERHEIM. FRU SCHRÖDERHEIM. (från venster) PIPER. DÜBEN, hofherrar och hofdamer (från höger).

KUNGEN (utan att märka deras inträde).

Ah! hvilket bedrägeri! Men, foi de gentilhomme! jag vill veta!... (vänder sig om och står midt för fru Schröderheim) Ah! der är hon!

FRUN (med en djup nigning).

Om ers majestät tillåter, så kan jag kanske gifva några notiser!

KUNGEN.

Om hvad?

FRUN.

Om vigseln som nyss försiggått.

KUNGEN (mäter henne med förtörnad blick).

Ah! det är således er jag har att tacka för att min kungliga befallning inte blifvit åtlydd? Är det inte så?

FRUN.

Ers majestät är för skarpsynt för att inte upptäcka allt.

KUNGEN.

Det är således sant hvad Nolcken berättat?

FRUN.

Fullkomligt sant, ers majestät.

KUNGEN.

Eh bien! jag är också allt för rättvis för att lemna ostraffadt ett så djerft bedrägeri! Och min bror skall bli hämnad, det lofvar jag!

HERTIGEN.

Men, mon frère!... noga betänkt, så tror jag inte att jag beklagar mig.

KUNGEN.

Det är detsamma! *Så* skall man inte leka med min kungliga vilja! Och inför hela mitt hof...

SCHRÖDERHEIM.

Af nåd, ers majestät...

KUNGEN.

Nej, Elis! För din skull ville jag gerna desavouera hela saken; men här måste statueras ett exempel. Ma foi! detta går alldeles för långt!

FRUN.

Vill ers majestät tillåta mig att yttra några ord till mitt försvar.

KUNGEN.

Jag är horribelt nyfiken att höra hvad ni skulle kunna ursäkta er med?

NOLCKEN (sakta till frun).

Soyez... (nyser) exasperée!...

FRUN (afsides).

Ah! spanska pepparn!...

SCHRÖDERHEIM (sakta).

Fall till föga, Anne-Charlotte! fall till föga!

FRUN (sakta).

Var lugn, min björn! (högt, i det hon närmar sig kungen, som under tiden talt några ord med Armfelt, hvilken gifvit hofvet en vink att draga sig tillbaka) Om ers majestät skulle få se någon ute på en glanskis, och ers majestät skulle märka att denne person ovilkorligen måste falla, och falla ohjelpligt — skulle då inte ers majestät försöka att rädda honom?

KUNGEN.

Jo visst! — Men hvad har det att göra med detta?

FRUN.

Det är alldeles min affaire, ers majestät. De stackars barnen hade båda kommit ut på det hala, och om jag inte hjelpt dem, så skulle de gått förlorade. Skulle ers majestät velat det, och hade konungen kunnat upprätta det? Jag tviflar derpå! Och att jag sauverat en ung flickas heder, en redlig undersåtes framtida lycka... skulle det sätta mig i onåd hos Gustaf den tredje? Då har jag bra illa lärt känna den konung, till hvilken alla se upp som till en far, en befriare — och jag har då intet annat att göra, än att böja mig för det straff, som den kungliga vreden ålägger mig.

KUNGEN.

Har ni slutat, min fru?

FRUN.

Ja, ers majestät! Jag har blott ännu ett ord att tillägga: jag ber att ers majestät åtminstone måtte förlåta min man, ty han är fullkomligt oskyldig i allt detta!

KUNGEN.

Det tror jag nog! (för sig) Quelle maudite femme! Hvilket hufvud! (efter en paus högt och leende) Eh bien! jag erkänner mig besegrad, och jag vore inte den jag är, om jag inte böjde mig för behagen, när de ingått alliance med snillet!... (vänder sig till hofvet) Låt repetitionen börja!

HERTIGEN (för sig).

Hon har lyckats! (högt till kungen) Min bror, jag...

KUNGEN.

Ah! du har varit med om intrigen, mon cher! Nå, skyll dig nu sjelf!

HERTIGEN.

Men jag försäkrar...

ARMFELT.

På det sättet är nu hans kunglig höghet utan moitié — i pjesen!

HERTIGEN (för sig).

Dess bättre! jag skyndar till Sophie!...

KUNGEN.

Såvida inte fru Schröderheim vill åtaga sig Elvires roll i min komedi?

FRUN.

Ers majestät! —

KUNGEN.

Jag är horribelt nyfiken att höra hv... kunna ursäkta er med?

NOLCKEN (sakta til...

Soyez... (nyser) exasperée!...

FRUN (afsides).

Ah! spanska pepparn!...

SCHRÖDERHEIM (sakta...

Fall till föga, Anne-Charlotte! ...

FRUN (sakta).

Var lugn, min björn! (högt, i det ... kungen, som under tiden talt några ord ... gifvit hofvet en vink att draga sig tillba...) skulle få se någon ute på en g... stät skulle märka att denne pers... falla, och falla ohjelpligt — sk... stät försöka att rädda honom?

KUNGEN.

Jo visst! — Men hvad ... detta?

FRUN.

Det är alldeles min aff... kars barnen hade båda ... om jag inte hjelpt dem ... Skulle ers majestät ... kunnat upprätta d... jag sanverat en ... såtes framtids ... ho...

HERTIGEN.

Sapristi!...

NOLCKEN (nyser).

Quelle grace!

SCHRÖDERHEIM.

Ers majestät! Hur skall jag kunna tacka...

KUNGEN (slår honom lätt på axeln).

Bien merci, kära Elis! Mot en qvinna med hufvud kommer till och med en kung till korta. (till fru Schröderheim) Tag min arm, charmante Elvire! — Jag skulle dock tyckt mera om att ni gått rakt på saken och inte nått målet på smygvägar!

FRU SCHRÖDERHEIM (leende).

Ack, ers majestät! hvad skall man göra när man är ute på glanskis?

(*Ridån faller.*)